

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการเกษตรของสำนักงานเกษตร
อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์

นายอดิศักดิ์ เทพาศิริ

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาบริหารรัฐกิจ สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2557

**People participation in Argricultural Development of Nong Kung Si
Agricultural Office in Kalasin Province**

Mr. Adisak Tepasiri

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Public Administration
School of Management Science
Sukhothai Thammathirat Open University

2014

หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการเกษตร
ของสำนักงานเกษตรอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์
ชื่อและนามสกุล นายอดิศักดิ์ เทพาศิริ
แขนงวิชา บริหารรัฐกิจ
สาขาวิชา วิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร. เสน่ห์ จุ้ยโต

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2558

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ

ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. เสน่ห์ จุ้ยโต)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. จีระ ประทีป)

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุรีย์ เข้มทอง)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาวิทยาการจัดการ

ชื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการเกษตร
ของสำนักงานเกษตรอำเภอหนองกงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์

ผู้ศึกษา นายอดิศักดิ์ เทพาศิริ **รหัสนักศึกษา** 2543005694

ปริญญา รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต **อาจารย์ที่ปรึกษา** รองศาสตราจารย์ ดร. เสน่ห์ จุ้ยโต
ปีการศึกษา 2557

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาด้านการเกษตรของสำนักงานเกษตรอำเภอหนองกงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ (2) เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการเกษตรของสำนักงานเกษตรอำเภอ หนองกงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ประชากรที่ศึกษาคือ เกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนในอำเภอหนองกงศรี จำนวน 400 คน กลุ่มตัวอย่างโดยใช้สุทธยามาเน่ ที่นำมาศึกษาครั้งนี้จำนวน 400 คน วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที ค่าความแปรปรวนทางเดียว และค่าทดสอบเชฟเฟ

ผลการศึกษา พบว่า (1) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการเกษตรของสำนักงานเกษตรอำเภอหนองกงศรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (2) ประชากรที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ การมีส่วนร่วมของประชาชน การพัฒนาด้านการเกษตร สำนักงานเกษตรอำเภอหนองกงศรี
จังหวัดกาฬสินธุ์

Independent Study title: People participation in Agricultural Development of Nong Kung Si Agricultural Office in Kalasin Province

Author: Mr. Adisak Tepasiri; **ID:** 2543005694;

Degree: Master of Public Administration;

Independent Study advisor: Dr. Saneh Juito, Associate Professor;

Academic year: 2014

Abstract

The purposes of this study were to: (1) study the people participation level in agricultural development Of Nong Kung Si Agricultural Office in Kalasin Province (2) compare people participation in agricultural development Of Nong Kung Si Agricultural Office in Kalasin Province which classified by the personal factors.

The population in this study was 400 agriculturists who registered in Nong Kung Si District. There were 400 samples that calculated by Taro Yamane. Accidental random sampling was applied. Instrument used was questionnaire. Statistical tools employed were frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, one-way ANOVA and Scheffe.

The results from the study found that: (1) the people participation level in agricultural development Of Nong Kung Si Agricultural Office in Kalasin Province was at high level (2) the population with different sex, age, education level, occupation and difference income had an opinions on the efficiency of revenue with the significant at the 0.05.

Keywords: People participation, Agricultural development, Nong Kung Si Agricultural Office, Kalasin Province

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาอิสระเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการเกษตรของสำนักงานเกษตรอำเภอหนองกงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี เพราะได้รับความกรุณาอย่างยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.เสนห์ จุ้ยโต อาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาอิสระที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาและแนะนำเกี่ยวกับการศึกษาอิสระ นับตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งเสร็จเรียบร้อยสมบูรณ์ตลอดจนขอขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้และถ่ายทอดประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ศึกษาเป็นอย่างดี ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูง ณ ที่นี้

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอหนองกงศรี ผู้ทรงคุณวุฒิทั้งสามท่านตลอดจนเกษตรกรทุกคน ที่ให้ความช่วยเหลือสนับสนุนในการจัดเก็บข้อมูลสำหรับการวิจัยนี้ ขอขอบคุณพี่ ๆ นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช รุ่นที่ 8 (กลุ่มอุดรธานี) ทุกคน ที่ได้ให้ข้อมูลและช่วยเหลือในการทำการศึกษาอิสระจนสำเร็จ ผู้ศึกษาขอขอบคุณคุณแม่ที่คอยเป็นกำลังใจและช่วยเหลือสนับสนุนในการจัดทำการศึกษาครั้งนี้ว่าอิสระฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

อดิศักดิ์ เทพาศิริ

มีนาคม 2558

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา	3
ขอบเขตการศึกษา	3
นิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา	4
กรอบแนวคิดในการศึกษา	6
สมมติฐานการศึกษา	6
ประโยชน์ที่ได้รับ	7
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	8
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม	8
แนวคิดพัฒนาการเกษตรแบบมีส่วนร่วม	24
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	28
บทที่ 3 วิธีดำเนินการศึกษา	33
ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา	33
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา	33
ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือในการศึกษา	34
การเก็บรวบรวมข้อมูลการศึกษา	34
การวิเคราะห์ข้อมูล	35

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	36
ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	36
ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาด้านการเกษตร.....	38
ส่วนที่ 3 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา ด้านการเกษตรของสำนักงานเกษตรอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์.....	48
บทที่ 5 สรุปผลการศึกษากฎหมายและข้อเสนอแนะ.....	63
สรุปผลการศึกษา.....	63
อภิปรายผล.....	64
ข้อเสนอแนะ.....	68
บรรณานุกรม.....	70
ภาคผนวก.....	76
ก ราชานามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ.....	77
ข แบบสอบถาม.....	79
ประวัติผู้ศึกษา.....	82

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของประชาชนจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล.....	37
ตารางที่ 4.2 การวิเคราะห์ลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาด้านการเกษตร.....	39
ตารางที่ 4.3 การวิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมในการร่วมตัดสินใจของประชาชน ในการพัฒนาด้านการเกษตร.....	41
ตารางที่ 4.4 การวิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมในการร่วมดำเนินการของประชาชน ในการพัฒนาด้านการเกษตร.....	43
ตารางที่ 4.5 การวิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมในการร่วมตรวจสอบติดตาม ของประชาชนในการพัฒนาด้านการเกษตร.....	45
ตารางที่ 4.6 การวิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมในการร่วมรับประโยชน์ของประชาชน ในการพัฒนาด้านการเกษตร.....	47
ตารางที่ 4.7 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการเกษตรจำแนกตามเพศ.....	49
ตารางที่ 4.8 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการเกษตรจำแนกตามอายุ.....	51
ตารางที่ 4.9 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการเกษตร จำแนกตามระดับการศึกษา.....	53
ตารางที่ 4.10 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการเกษตรจำแนกตามอาชีพ.....	57
ตารางที่ 4.11 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการเกษตรจำแนกตามรายได้.....	60

ญ

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการศึกษา..... 6

บทที่ 1

บทนำ

1. ที่มาและความสำคัญของปัญหา

มนุษย์เป็นสัตว์สังคมที่อยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม มนุษย์กับสังคมจึงแยกกันไม่ได้ เพราะมนุษย์เกิดมาต้องอาศัยสังคม พึ่งพาอาศัยและมีความสัมพันธ์ต่อกัน มีการจัดระเบียบในการมีชีวิตอย่างมีแบบแผน เพื่อเป็นหลักในการดำเนินชีวิตและการอยู่รอด และสร้างความเจริญก้าวหน้าให้แก่ตนเองและสังคม เพราะมนุษย์มีแบบแผนในการดำรงชีวิต ซึ่งแบบแผนของมนุษย์ได้มาจากการเรียนรู้ การสร้างสม การสืบต่อ การถ่ายทอด จนทำให้มนุษย์แตกต่างไปจากสัตว์ เมื่อมนุษย์อยู่ในสังคมด้วยกันแล้วจำเป็นต้องให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิต เพื่อให้ทุกคนอยู่ร่วมกันอย่างปกติสุข

การมีส่วนร่วมของประชาชน ถือเป็นหลักการสากลที่อารยประเทศให้ความสำคัญและเป็นประเด็นหลักที่สังคมไทยให้ความสนใจ เพื่อพัฒนาการเมืองเข้าสู่ระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมตามหลักการ ธรรมนูญสากลที่ภาครัฐจะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนและ ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนในสังคมได้เข้ามามีส่วนร่วม ในการร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ เพื่อสร้างความโปร่งใส และเพิ่มคุณภาพการตัดสินใจของภาครัฐให้ดีขึ้น และเป็นที่ยอมรับร่วมกันของทุกฝ่าย ในการบริหารราชการเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 และพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 จึงต่างให้ความสำคัญต่อการบริหารราชการอย่างโปร่งใส สุจริต เปิดเผยข้อมูล และการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายสาธารณะ การตัดสินใจทางการเมือง รวมถึงการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐในทุกระดับ

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ได้มีบทบัญญัติที่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้หลายมาตรา และให้ความสำคัญในการส่งเสริมการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนใน โครงการ/กิจกรรมภาครัฐในลักษณะและวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้การบริหารแผ่นดินของประเทศเป็นการบริหารโดยประชาชน เพื่อประชาชน ตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขอย่างแท้จริง ซึ่งการส่งเสริมการบริหารแบบมีส่วนร่วมอาจกล่าวได้

ว่าเป็นเงื่อนไขที่สำคัญของความสำเร็จในการบริหารราชการให้สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชน และเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนอย่างแท้จริง

สำนักงานเกษตรอำเภอหนองกุงศรี เป็นหน่วยงานราชการส่วนภูมิภาค สังกัดกรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นหน่วยงานด้านการส่งเสริมการเกษตรที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด จึงเป็นหน่วยงานที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนในระดับฐานราก มีอำนาจหน้าที่ในการส่งเสริมการเกษตรในด้านต่าง ๆ ให้บริการความรู้ทางวิชาการ และปฏิบัติงานตามนโยบายของรัฐบาล โดยดำเนินงานตามหลักการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี ยึดมั่นในกฎ ระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนทั้งนี้ สำนักงานเกษตรอำเภอหนองกุงศรี มีเขตพื้นที่รับผิดชอบครอบคลุมทั้งอำเภอ จำนวน 9 ตำบล 113 หมู่บ้าน มีเกษตรกรที่มีขึ้นทะเบียน จำนวน 10,711 ครัวเรือน (สำนักงานเกษตรอำเภอหนองกุงศรี ณ 31 พฤษภาคม 2557) มีกำลังเจ้าหน้าที่รับผิดชอบ รวม 5 คน เฉลี่ยเจ้าหน้าที่ 1 คน รับผิดชอบประชากร 2,142 ครัวเรือน ซึ่งตามหลักแล้วเจ้าหน้าที่ 1 คน จะรับผิดชอบพื้นที่ 1 ตำบล

อดีตที่ผ่านมาการพัฒนาการเกษตรส่วนใหญ่หน่วยงานราชการที่เกี่ยวกับการพัฒนาจะเป็นผู้กำหนดกรอบและแผนงาน โครงการ กิจกรรม และบางโครงการก็กำหนดแบบ Top down ลงมาให้ชุมชนเป็นผู้ดำเนินการ ทำให้ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นมักจะไม่ประสบความสำเร็จและไม่ยั่งยืนเพราะส่วนหนึ่งไม่สอดคล้องกับศักยภาพ และความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง

การพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ ในปัจจุบันจึงถือว่าเป็นงานที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 87 บัญญัติไว้

แนวทางที่สำคัญในการมีส่วนร่วมของประชาชน 3 ประการ คือรัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังต่อไปนี้

1. ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น
2. ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งการจัดทำบริการสาธารณะ
3. ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ ในรูปแบบองค์กรทางวิชาชีพ หรือตามสาขาอาชีพ หรือรูปแบบอื่น

ดังนั้นในการพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอจึงยึดกระบวนการพัฒนาชนบทที่ให้ชุมชนจัดทำแผนแบบมีส่วนร่วมโดยการจัดเวทีชุมชนทุกชั้นตอน เน้นกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน การมีส่วนร่วมของเกษตรกร และหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง โดยทุกฝ่ายได้แก่ อาสาสมัคร

เกษตรกรระดับหมู่บ้าน (อกม.) สถาบันการศึกษาในท้องถิ่นกลุ่มองค์กรประชาสังคม ผู้นำชุมชน องค์กรท้องถิ่น (อบต. , ทต.) ฯลฯ สนับสนุนให้ความร่วมมือกันในลักษณะภาคีการพัฒนาแผนฯ ที่จัดทำต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ของคนส่วนใหญ่ในชุมชนที่จะได้รับ สามารถลดต้นทุนการผลิต และสามารถสร้างอาชีพใหม่ให้ชุมชนได้จะส่งผลให้เกษตรกรพึ่งพาตนเองการพัฒนาที่จะเกิดความยั่งยืนขึ้นได้ก็ต่อเมื่อขีดความสามารถของเกษตรกรและองค์กรเกษตรกรในชุมชนร่วมกัน การวางแผนเสนอแผนบริหารและจัดการต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง ยึดชุมชนเป็นศูนย์กลางภาคีเพื่อให้เกิดการระดมทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดตามความเหมาะสมกับศักยภาพชุมชนต่อไป การพัฒนาการเกษตรดังกล่าวจำเป็นต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาตั้งแต่ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมติดตามตรวจสอบ ร่วมรับผลประโยชน์ในการพัฒนาการเกษตร เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ที่จะทำได้แผนนั้นที่ตรงกับความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง โดยมีศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร (ศบกต.) อาสาสมัครเกษตรกรระดับหมู่บ้าน (อกม.) เป็นศูนย์กลางของการประสานพัฒนาในการพัฒนาเพื่อให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

2.1 เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาด้านการเกษตรของสำนักงานเกษตรอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์

2.2 เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการเกษตรของสำนักงานเกษตรอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

3. ขอบเขตการศึกษา

3.1 ด้านวิธีการดำเนินงานวิจัย เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2 ด้านพื้นที่ในการวิจัย เขตพื้นที่อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์

3.3 ด้านเนื้อหา เป็นการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านต่าง ๆ จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการร่วมคิด การมีส่วนร่วมในการร่วมตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการร่วมดำเนินการ การมีส่วนร่วมในการร่วมตรวจสอบติดตาม และการมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์ ในการพัฒนาการเกษตรของสำนักงานเกษตรอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์

3.4 ด้านประชากร การวิจัยครั้งนี้ ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการเกษตรของสำนักงานเกษตรอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ประชากรกลุ่มนี้ คือ เกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนในอำเภอหนองกุงศรี จำนวน 10,711 คน โดยกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาในครั้งนี้มีจำนวน 400 คน โดยได้จากการเปิดตาราง

3.5 ด้านระยะเวลาในการวิจัย เริ่มดำเนินการศึกษาตั้งแต่เดือน สิงหาคม-ธันวาคม 2557

4. นิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา

เพื่อให้เกิดความเข้าใจถูกต้องตรงกันในการศึกษาวิจัย จึงกำหนดนิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ (Operational Definitions) ดังนี้

4.1 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการเกษตร หมายถึง การที่ประชาชนมีความเชื่อมโยงกับการบริหารงานและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยการให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะ การส่งเสริมให้มีการพัฒนาด้านการเกษตร เพื่อแก้ไขปัญหาปัญหาความเดือดร้อนและความต้องการของประชาชน การสนับสนุนประชาชนมีส่วนร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมตรวจสอบติดตาม และร่วมรับประโยชน์ในการพัฒนาด้านการเกษตร

4.2 การมีส่วนร่วมในการร่วมคิด หมายถึง การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการคิด ประชาสัมพันธ์กำหนดทางเลือก มีส่วนร่วมในการคิดกำหนดทางเลือก มีส่วนร่วมในการคิดกำหนดพื้นที่เป้าหมาย มีส่วนร่วมในการคิดวางแผนการดำเนินงาน มีส่วนร่วมในการคิดการดำเนินงาน

4.3 การมีส่วนร่วมในการร่วมตัดสินใจ หมายถึง การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจประชาสัมพันธ์กำหนดทางเลือก มีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดทางเลือก มีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดพื้นที่เป้าหมาย มีส่วนร่วมในการตัดสินใจวางแผนการดำเนินงาน มีส่วนร่วมในการตัดสินใจดำเนินงาน

4.4 การมีส่วนร่วมในการร่วมดำเนินการ หมายถึง การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์โครงการ มีส่วนร่วมในการเข้าร่วมโครงการ มีส่วนร่วมในการเป็นวิทยากร มีส่วนร่วมในการเป็นผู้ประสานงาน มีส่วนร่วมในการขอความร่วมมือจากประชาชน

4.5 การมีส่วนร่วมในการร่วมตรวจสอบติดตาม หมายถึง การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ตรวจสอบความถูกต้อง มีส่วนร่วมในการตรวจสอบความถูกต้อง มีส่วนร่วม

ในการวางแผนติดตามการดำเนินงาน มีส่วนร่วมในการติดตามผลการดำเนินงาน มีส่วนร่วมในการรายงานผลการดำเนินงาน

4.6 การมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์ หมายถึง การที่ประชาชนการมีส่วนร่วมรับประโยชน์ด้านความต้องการพื้นฐาน การมีส่วนร่วมรับประโยชน์ด้านคุณภาพชีวิต การมีส่วนร่วมรับประโยชน์ด้านความพึงพอใจ การมีส่วนร่วมรับประโยชน์ด้านผลประโยชน์ส่วนบุคคล การมีส่วนร่วมรับประโยชน์ด้านสังคม

4.7 สำนักงานเกษตรอำเภอ หมายถึง สำนักงานเกษตรอำเภอหนองกุ้งศรี จังหวัดกาฬสินธุ์

4.8 ประชาชน หมายถึง เกษตรกรในพื้นที่อำเภอหนองกุ้งศรี จังหวัดกาฬสินธุ์

4.9 คำย่อต่างๆ

อบต. หมายถึง องค์การบริหารส่วนตำบล

ทต. หมายถึง เทศบาลตำบล

อกม. หมายถึง อาสาสมัครเกษตรระดับหมู่บ้าน

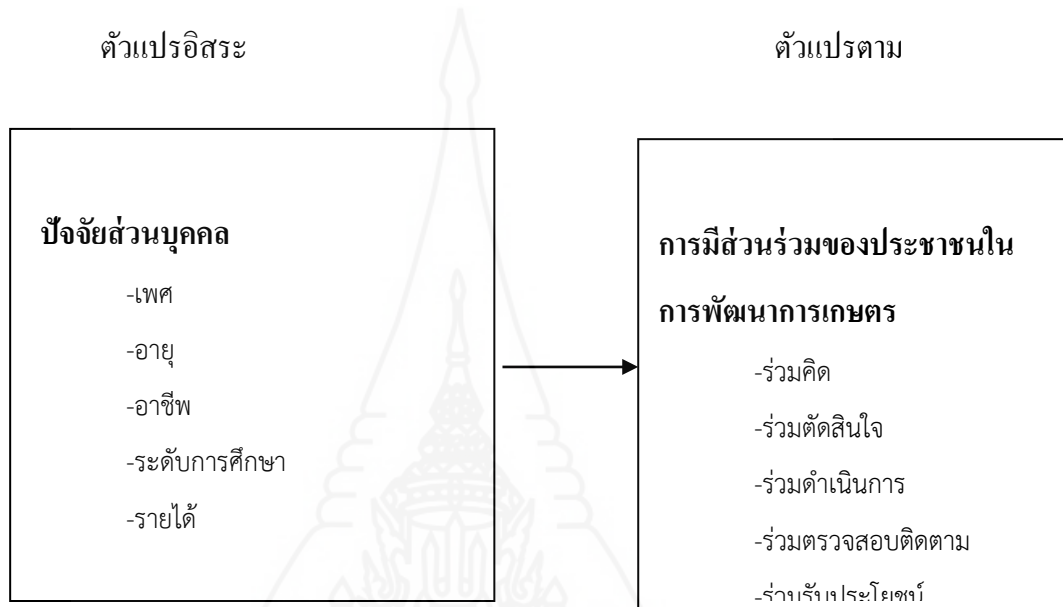
ศบกด. หมายถึง ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

4.10 ปัจจัยส่วนบุคคล หมายถึง เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้

4.11 ลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาด้านการเกษตรของสำนักงานเกษตรอำเภอ หนองกุ้งศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ หมายถึง ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมตรวจสอบติดตาม และร่วมรับประโยชน์ในการพัฒนาด้านการเกษตร

5. กรอบแนวคิดในการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและสามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดการศึกษา

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการศึกษา

6. สมมติฐานการศึกษา

- 6.1 ประชาชนมีเพศต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาการเกษตรต่างกัน
- 6.2 ประชาชนมีอายุต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาการเกษตรต่างกัน
- 6.3 ประชาชนมีอาชีพต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาการเกษตรต่างกัน
- 6.4 ประชาชนมีระดับการศึกษาต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาการเกษตรต่างกัน
- 6.5 ประชาชนมีรายได้ต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาการเกษตรต่างกัน

7. ประโยชน์ที่ได้รับ

7.1 ส่งเสริมให้ประชาชนมีบทบาทในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการเกษตรให้เพิ่มมากขึ้น

7.2 เป็นแนวทางในการศึกษาครั้งต่อไป ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการเกษตรได้

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการเกษตรของสำนักงานเกษตรอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์” นั้น ผู้วิจัยได้นำเอาแนวคิด ทฤษฎี รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัย ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

1.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม

นักวิชาการจำนวนมากทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ได้นิยามความหมายของการมีส่วนร่วมไว้หลากหลาย ดังนี้

พจนานุกรมอังกฤษฉบับ Oxford (Oxford English Dictionary : OED) ได้ให้คำนิยาม คำว่า “การมีส่วนร่วม (Participation)” ไว้ว่า “เป็นการมีส่วนร่วม (ร่วมกับคนอื่น) ในการกระทำบางอย่างหรือบางเรื่อง”

องค์การสหประชาชาติ (อ้างในประทีป อึ้งทรงธรรม ฮาตะ, 2548) ให้คำนิยามการมีส่วนร่วมว่า หมายถึง กระบวนการที่กลุ่มประชาชนระดับต่างๆ เข้าไปเกี่ยวข้องกับ โครงการหรือกิจกรรมหนึ่งๆ โดยความสมัครใจ และด้วยความกระตือรือร้นในกระบวนการตัดสินใจกำหนดเป้าหมายของสังคม และกำหนดการใช้ทรัพยากรเพื่อให้การบริหารกิจกรรมและโครงการนั้นๆ บรรลุผล โดยแนวทางพื้นฐาน 3 ประการของการมีส่วนร่วมของการพัฒนา คือ

- 1) ร่วมตัดสินใจในการพัฒนา
- 2) ร่วมสนับสนุนความพยายามในการบริหารการพัฒนา
- 3) ร่วมรับผลประโยชน์ของการพัฒนา

ประทีป อึ้งทรงธรรม ฮาตะ (2548) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นการเข้าร่วมที่เกิดขึ้นโดยสมัครใจและมีความกระตือรือร้น โดยมี 3 มิติ คือ มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีส่วนร่วมในการปฏิบัติการตามที่ได้ตัดสินใจ และมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดจากการดำเนินการ

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา (2533) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ ดังนี้

1) การมีส่วนร่วม หมายถึง การพิจารณาถึงการมีส่วนร่วมช่วยเหลือโดยสมัครใจโดยประชาชนต่อโครงการใดโครงการหนึ่ง ของโครงการสาธารณะต่าง ๆ ที่คาดว่าจะส่งผลกระทบต่อการพัฒนาชาติแต่ไม่ได้หวังว่าจะให้ประชาชนเปลี่ยนแปลงโครงการหรือวิจาร์ณเนื้อหาของโครงการ

2) การมีส่วนร่วม หมายถึง การให้ประชาชนในชนบทรู้สึกตื่นตัวเพื่อที่จะทราบถึงการรับความช่วยเหลือและตอบสนองต่อโครงการพัฒนา ขณะเดียวกันก็สนับสนุนความคิดริเริ่มของคนในท้องถิ่น

3) การมีส่วนร่วม หมายถึง การให้ประชาชนเข้ามาเกี่ยวข้องกับกระบวนการตัดสินใจ กระบวนการดำเนินโครงการ และร่วมรับผลประโยชน์จากโครงการพัฒนา นอกจากนี้ยังเกี่ยวข้องกับความพยายามที่จะประเมินผลโครงการนั้น ๆ ด้วย

4) การมีส่วนร่วมในชุมชน หมายถึง การที่ประชาชนจะมีทั้งสิทธิและหน้าที่จะเข้าร่วมในการแก้ปัญหาทางสุขภาพของเขา มีความรับผิดชอบมากขึ้นที่จะสำรวจตรวจสอบความจำเป็นเรื่องสุขภาพอนามัย การระดมทรัพยากรท้องถิ่นและเสนอแนะทางแก้ไขใหม่ ๆ เช่น เกี่ยวกับการก่อตั้งและดำรงรักษาองค์กรต่าง ๆ ในท้องถิ่น

เสน่ห์ จามจิก (2540) ให้ความหมายว่าการมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การให้ประชาชนเป็นผู้คิดค้นปัญหา เป็นผู้นำทุกอย่าง ซึ่งไม่ใช่เป็นการกำหนดจากภายนอกแล้วให้ประชาชนเข้าร่วมต้องเป็นเรื่องที่ประชาชนคิดเอง โดยแบ่งการมีส่วนร่วมออกเป็น 5 ขั้นตอน คือ (1) การมีส่วนร่วมในการค้นหา (2) การจัดลำดับความสำคัญของปัญหาร่วมวิเคราะห์ถึงสาเหตุ ที่มาของปัญหา (3) การมีส่วนร่วมในการเลือกวิธีการและวางแผนร่วมกันในการแก้ไขปัญหา (4) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามแผน และ (5) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล วิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค และปัจจัยที่มีส่วนทำให้ประสบผลสำเร็จ

เสรี พงศ์พิศ (2547) ได้กล่าวไว้ว่า การมีส่วนร่วมความหมายที่สำคัญ คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในการกำหนดนโยบาย การบริหารจัดการทรัพยากร การบริหารจัดการชุมชน คน ทุนของชุมชน

ตะติยา กาฬสุวรรณณี (2546) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า การที่ปัจเจกชน บุคคลหรือกลุ่มคนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง ร่วมมือและรับผิดชอบในกิจกรรมการพัฒนาที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม ในขั้นตอนต่างๆ ของการดำเนินกิจกรรมนั้นๆ โดยมีกลุ่มหรือองค์กรรับรอง เพราะประชาชนที่เข้าร่วมมีการพัฒนาภูมิปัญญาและการรับรู้สามารถคิดวิเคราะห์และการตัดสินใจเพื่อกำหนดการดำเนินชีวิตได้ด้วยตนเอง

ถวิลวดี บุรีกุล (2548) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้หลายมิติ ที่ถือว่ามี ความน่าสนใจ มีดังนี้

1) การมีส่วนร่วมในมิติของความลึก หมายถึง การมีส่วนร่วมช่วยเหลือโดยสมัครใจ โดยประชาชนต่อโครงการใด โครงการหนึ่งของ โครงการสาธารณะต่างๆ ที่คาดว่าจะส่งผลต่อการ พัฒนาชาติ แต่ไม่ได้หวังจะให้ประชาชนเปลี่ยนแปลง โครงการหรือวิจารณ์เนื้อหาโครงการ

2) การมีส่วนร่วมในความหมายกว้าง หมายถึง การให้ประชาชนในชนบทรู้สึก ตื่นตัวเพื่อที่จะทราบถึงการรับความช่วยเหลือและตอบสนองต่อโครงการพัฒนา ขณะเดียวกันก็ สนับสนุนความคิดริเริ่มของคนในท้องถิ่น

3) ในเรื่องการพัฒนาชนบท การมีส่วนร่วม คือ การให้ประชาชนเข้ามาเกี่ยวข้องกับ ใกระบวนการตัดสินใจ กระบวนการดำเนินงาน และร่วมรับผลประโยชน์จาก โครงการพัฒนา นอกจากนี้ยังเกี่ยวข้องกับความพยายามที่จะประเมินผลโครงการนั้นๆ ด้วย

4) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนานั้น อาจเข้าใจอย่างกว้างๆ ได้ว่า คือ การที่ประชาชนได้เข้าร่วมอย่างแข็งขันในกระบวนการตัดสินใจต่างๆ ในเรื่องที่จะมีผลกระทบต่อเขา

5) การมีส่วนร่วมในชุมชน หมายถึง การที่ประชาชนจะมีทั้งสิทธิ และหน้าที่ที่จะ เข้าร่วมในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ของเขา ซึ่งต้องมีความรับผิดชอบมากขึ้นที่จะสำรวจตรวจสอบ ความจำเป็นในเรื่องต่างๆ เพื่อการระดมทรัพยากรท้องถิ่น และเสนอแนวทางแก้ไขใหม่ๆ เช่นเดียวกับการก่อตั้งและธำรงรักษาองค์กรต่างๆ ในท้องถิ่น

6) การมีส่วนร่วมนั้นจะต้องเป็นกระบวนการดำเนินการอย่างแข็งขัน ซึ่งหมายถึง ว่า บุคคลหรือกลุ่มที่มีส่วนร่วมนั้น ได้เป็นผู้มีความริเริ่มและได้มุ่งใช้ความพยายาม ตลอดจนความ เป็นตัวของตัวเองที่จะดำเนินการตามความริเริ่มนั้น

7) การมีส่วนร่วม คือ การที่ได้มีการจัดการที่จะใช้ความพยายามเพื่อเพิ่ม ความสามารถที่จะควบคุมทรัพยากรและระเบียบในสถาบันต่างๆ ในสภาพสังคมนั้นๆ ทั้งนี้โดย กลุ่มที่จะดำเนินการ และกลุ่มความเคลื่อนไหวที่จะดำเนินการไม่ถูกควบคุมโดยระเบียบต่างๆ

วรภรณ์ รุ่งเรืองกลกิจ และคณะ (2551) การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การที่ประชาชนเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการปฏิบัติงานต่างๆ ที่เป็นสาธารณะประโยชน์หรือสิ่งที่ นำไปสู่การพัฒนาชุมชน และสังคมรอบตัวในทุกๆ ด้าน

ชินรัตน์ สมสืบ (2552) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การให้ ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจกระบวนการดำเนินโครงการที่มีผลกระทบต่อประชาชนใจทุกชั้นตอน ตั้งแต่การวางแผน การดำเนินงาน การใช้ประโยชน์และการประเมินผล

โกวิทย์ พวงงาม (2553) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมนั้นเป็นอำนาจในการตัดสินใจของบุคคล กลุ่มองค์กรในการเข้าร่วมกระบวนการทำงานที่อาศัยความพร้อมเพียงกัน เพื่อสร้างพื้นฐานทั้งทางด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ สภาพความคิด ระบบความเชื่อและความยึดมั่นที่มั่นคงภายในตัวตนของแต่ละบุคคล แต่ละหน่วยงานแต่ละองค์กร อีกทั้งยังขึ้นอยู่กับกาลเวลาแต่ละยุคแต่ละสมัยอีกด้วย

ไพฑูรย์ บุญวัฒน์ (2554) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนการพัฒนาทั้งในการแก้ไขปัญหาและป้องกันปัญหาโดยเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม ร่วมกำหนดนโยบาย ร่วมวางแผน ตัดสินใจและปฏิบัติตามแผน ร่วมตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ ร่วมติดตามประเมินผลและรับผิดชอบในเรื่องต่างๆ อันมีผลกระทบต่อประชาชน ชุมชนและเครือข่ายทุกรูปแบบในพื้นที่

จากความหมายของการมีส่วนร่วมที่กล่าวมาข้างต้น อาจสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การที่ประชาชนได้เข้าไปแลกเปลี่ยนข้อมูลแสดงความคิดเห็น หรือเข้าร่วมโครงการและ/หรือกิจกรรมต่างๆ ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการร่วมประชุมและวางแผน ด้านการร่วมดำเนินการ ด้านการร่วมรับประโยชน์ ด้านการร่วมติดตามตรวจสอบ

1.2 หลักการของการมีส่วนร่วม

มีนักวิชาการมากมายหลายท่าน ได้กล่าวถึงหลักการมีส่วนร่วมของประชาชน เอาไว้ อาทิ สมนึก ปัญญาสิงห์ (2532) ได้ให้หลักการ และแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 6 ขั้นตอน กล่าวคือ

1) ต้องยึดหลักความต้องการและปัญหาของประชาชน เป็นจุดเริ่มต้นของกิจกรรมที่จะนำไปให้ประชาชน ต้องให้เวลาในการกระตุ้นความสนใจ และให้ความรู้ เพื่อสร้างความเข้าใจแก่ประชาชน จนเขายอมรับความจำเป็นและเห็นประโยชน์ของการเข้าร่วมกิจกรรม

2) การดำเนินกิจกรรม ต้องเป็นไปในลักษณะกลุ่ม เพื่อสร้างพลังกลุ่มในการรับผิดชอบร่วมกัน

3) แนวทางในการพัฒนากิจกรรมต้องคำนึงถึงขีดความสามารถของประชาชนที่จะดำเนินการต่อไปได้โดยไม่ต้องพึ่งพาทภายนอก โดยเฉพาะในระยะเริ่มแรก ต้องมีการทุ่มเทในลักษณะการให้เปล่า ต้องทำให้ประชาชนเกิดความสำนึกความเป็นเจ้าของกิจกรรม และสามารถทำต่อไปเองได้เมื่อการช่วยเหลือจากภายนอกสิ้นสุดลง

4) กิจกรรมการพัฒนาที่นำไปสู่ชุมชน ต้องสอดคล้องกับสภาพแวดล้อม ความพร้อมขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมของชุมชนนั้นๆ

5) การเริ่มต้นกิจกรรมต้องอาศัยผู้นำชุมชน และเป็นผู้นำที่ชาวบ้านมีความศรัทธา อยู่ในตัวอยู่แล้ว จะสามารถปรับทัศนคติและยอมรับสิ่งใหม่ๆ ได้เร็วกว่าประชาชนทั่วไป

6) ขั้นตอนการดำเนินการต่างๆ ต้องให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ขั้นต้น เพื่อให้รับรู้และมีความเป็นเจ้าของตั้งแต่แรก

กล่าวโดยสรุป การมีส่วนร่วมของประชาชน ต้องอยู่บนพื้นฐานความต้องการและปัญหาของประชาชนเป็นหลัก และเริ่มต้นโดยผู้นำชุมชน หรือผู้นำที่ชาวบ้านศรัทธา แล้วค่อยขยาย ไปสู่วงกว้าง และที่สำคัญต้องใช้เวลาในการกระตุ้น การให้ความรู้ เพื่อสานสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องตรงกัน เพื่อให้ประชาชน เกิดการยอมรับและเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของหมู่บ้านและชุมชน ตลอดไป

1.3 ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน

ไพรัตน์ เดชะรินทร์ (อ้างใน วราภรณ์ รุ่งเรืองกลกิจ และคณะ, 2551) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนอาจจะตีกรอบได้แตกต่างกัน แต่เดิมที่นั้นรัฐมักจะมองในแง่การร่วม สมทบแรงงาน วัสดุ เงิน ร่วมคิดร่วมวางแผน และจะร่วมกันทำงานและบำรุงรักษามากกว่าร่วม สมทบด้านวัตถุและเงิน แม้ว่าจะยังจำเป็นอย่างยิ่งก็ตาม โดยภาพรวมก็ยืนยันที่ว่าการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการพัฒนานั้นจะต้องเกี่ยวกับเรื่องดังต่อไปนี้

- 1) ร่วมศึกษาปัญหาและสาเหตุของปัญหา และความต้องการของชุมชน
- 2) ร่วมคิดสร้างรูปแบบการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาและสนองความต้องการของชุมชน
- 3) ร่วมกำหนดทิศทางแผนงาน โครงการหรือกิจกรรม
- 4) ร่วมตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เน้นประโยชน์ต่อส่วนรวม
- 5) ร่วมบริหารงานพัฒนาทั้งสติปัญญา แรงงานและทุน ตามขีดความสามารถรวมทั้งการควบคุม ติดตามประเมินผลและซ่อมบำรุงรักษาผลที่เกิดจากการทำกิจกรรมนั้น

ชินรัตน์ สมสืบ (2552) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนมีความจำเป็น สำหรับความสำเร็จของการบริหารรัฐกิจ โดยเฉพาะการดำเนินโครงการพัฒนาต่างๆ การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงเป็นเรื่องที่ประชาชนต้องทำด้วยความสมัครใจ และเลือกทำในสิ่งที่เขาเห็นว่า สำคัญต่อตนเอง รัฐประศาสนศาสตร์จึงให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ด้วยเหตุผล ดังต่อไปนี้

- 1) ความสำคัญต่อประชาชนที่มีส่วนร่วม สิ่งที่จะเกิดแก่ประชาชนที่เข้ามามีส่วน ร่วมในการบริหารงานของรัฐ ประกอบด้วย 4 ประการ ได้แก่

(1) ประชาชนได้เรียนรู้ เนื่องจากกระบวนการมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการให้การศึกษาแก่ผู้เข้าร่วม ประชาชนจะได้รับทราบข่าวสารต่างๆ และเกิดความเข้าใจในสถานการณ์ และวิชาการที่ซับซ้อนขึ้น

(2) ประชาชนได้รับการพัฒนา จากการเรียนรู้ที่ประชาชนได้รับ ผลที่ตามมาคือ ประชาชนได้รับการพัฒนาและเปลี่ยนแปลง การมีส่วนร่วมจะช่วยให้คนที่มีส่วนร่วมมีความรู้สึก รับผิดชอบ มีมโนธรรม และมีความตระหนักในความสามารถของตนเอง

(3) ให้ความสำคัญกับคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนส่วนใหญ่ (โดยเฉพาะผู้หญิง เยาวชน และผู้ไม่รู้หนังสือ) ในกระบวนการของการพัฒนา การเข้าร่วมของประชาชนจึงเป็นพื้นฐานสำหรับการปฏิบัติ ที่นำผลสำเร็จมาสู่โครงการและแผนงานต่างๆ

(4) ปรับปรุงผลลัพธ์ทางสังคม เมื่อองค์การภาครัฐยอมสละอำนาจความ รับผิดชอบในการตัดสินใจให้แก่กลุ่มประชาชนที่เข้าไปมีส่วนร่วมเพื่อให้ได้ความร่วมมือจาก ประชาชนมากขึ้น การตัดสินใจนโยบายก็จะเกิดจากการปรึกษาหารือกันอย่างแท้จริงจากทุกฝ่าย ทั้ง ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ผลลัพธ์ทางสังคมก็จะเกิดจากการประนีประนอมและหาทาง แก้ไขปัญหาาร่วมกันในหลายๆ ด้าน

2) ความสำคัญต่อการบริหารภาครัฐ การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหาร ภาครัฐไม่ใช่กระบวนการที่ไร้คุณค่า ทั้งยังเป็นสิ่งที่ผู้บริหารงานภาครัฐจะต้องทำให้เป็นจริง ความสำคัญของการมีส่วนร่วมต่อการบริหารงานภาครัฐ ประกอบด้วย 4 ประการ มีดังนี้

(1) งานสำเร็จและเสียค่าใช้จ่ายน้อย ในสถานการณ์ที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียรับฟัง เหตุผลของกันและกัน จะทำให้งานที่ร่วมมือกันสำเร็จในเวลาที่กำหนด โดยไม่มีการประท้วง การเผชิญหน้ากัน การขัดแย้งกันหรือการฟ้องร้องกัน นโยบายที่กำหนดก็เกิดจากความเห็นพ้อง ต้องกันของทุกๆ ฝ่ายยอมส่งผลให้การปฏิบัติดีขึ้น

(2) เจ้าหน้าที่ของรัฐมีความใกล้ชิดกับประชาชนและไวต่อความรู้สึกห่วงกังวล ของประชาชน เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ทำงานในโครงการการมีส่วนร่วมของประชาชน จะค่อยๆ เพิ่ม ความรู้สึกที่ไวต่อความห่วงกังวลของสาธารณชน ว่าสาธารณชนจะมองการปฏิบัติงานขององค์การ ของตนอย่างไร การนำเอาความรู้สึกมาพูดกัน ทำให้เจ้าหน้าที่รัฐเกิดความตระหนักถึงการตอบสนอง ที่เป็นไปได้ต่อกระบวนการและการตัดสินใจต่างๆ ให้เป็นไปตามความต้องการของประชาชน

(3) ส่งเสริมแนวทางพัฒนาจากล่างขึ้นบน การพัฒนาจากล่างขึ้นบน ผู้ได้ ประโยชน์จะมีส่วนร่วมในองค์การในการกำหนดชนิดการพัฒนาตามที่ตนต้องการและอาจจะมิ

ส่วนร่วมในการปฏิบัติและดำเนินโครงการ และ/หรือติดตามผลการพัฒนาในโครงการพัฒนาภาครัฐที่มีกำหนดงานแบบจากบนลงล่างและไม่ประสบความสำเร็จเพราะประชาชนไม่สนับสนุน

(4) ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายเพื่อจัดการการพัฒนาที่ยั่งยืน รัฐบาลในแต่ละประเทศที่ตระหนักในปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะผลกระทบของปัญหาที่เกิดขึ้นในระดับท้องถิ่น จะต้องมีการวางแผนแบบบูรณาการที่เป็นแผนยุทธศาสตร์ ที่เกิดจากการมีส่วนร่วมจากผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อสนองความต้องการของท้องถิ่น พร้อม ๆ กับการพิจารณาถึงนโยบายของชาติ และความสามารถในการตอบสนองของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

จะเห็นได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารภาครัฐจะก่อให้เกิดประโยชน์ขึ้นตั้งแต่ตัวประชาชนเองและผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับภาครัฐด้วย ยิ่งไปกว่านั้นยังเป็นเครื่องแสดงว่า การตัดสินใจของภาครัฐมาจากความต้องการของประชาชน เป็นการเพิ่มประสิทธิผลของการทำงาน และนำไปสู่การตรวจสอบได้ของการดำเนินงานภาครัฐ ซึ่งเป็นแนวทางการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี (Good government)

จากความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน สรุปได้ว่า การสร้างองค์กรของคนยากจนในชนบท การฝึกอบรมให้ความรู้แก่องค์กร และการมอบกิจกรรม/โครงการ ให้องค์กรคนยากจนในชนบทฝึกดำเนินการ แล้วขยายถ่ายทอดไปสู่ประชาชนเป็นการลดช่องว่างในการสื่อสาร จะทำให้โครงการ/กิจกรรมอื่นๆ ที่ตามมา บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

1.4 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน

เจมส์ คัดด์ ปิ่นทอง (2526) ได้แบ่งขั้นตอนการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ที่น่าสนใจ โดยแบ่งเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

- 1) การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา
- 2) การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการ
- 3) การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน
- 4) การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา (2546) ได้กล่าวถึงระดับของการมีส่วนร่วมตามหลักการทั่วไปว่าแบ่งได้เป็น 5 ระดับ คือ

- 1) การมีส่วนร่วมเป็นผู้ให้ข้อมูลของตน/ครอบครัว/ชุมชนของตน
- 2) การมีส่วนร่วมรับข้อมูลข่าวสาร
- 3) การมีส่วนร่วมตัดสินใจ โดยเฉพาะในโครงการที่ตนมีส่วนได้เสีย โดยแบ่งเป็น 3 กรณีแล้วแต่กิจกรรมในตนเองอยู่ในขั้นตอนใดต่อไปนี้

- ตนมีน้ำหนักการตัดสินใจน้อยกว่าเจ้าของโครงการ

- คนมีน้ำหนักรู้สึกตัดสินใจเท่ากับเจ้าของโครงการ
 - คนมีน้ำหนักรู้สึกตัดสินใจมากกว่าเจ้าของโครงการ
- 4) การมีส่วนร่วมทำ คือร่วมในขั้นตอนการดำเนินงานทั้งหมด
- 5) การมีส่วนร่วมสนับสนุน คืออาจไม่มีโอกาสร่วมทำ แต่มีส่วนร่วมช่วยเหลือในด้านอื่น ๆ

นอกจากนี้ยังได้มีการแบ่งระดับของการมีส่วนร่วมเป็นระดับของการมีส่วนร่วมตามแนวทางพัฒนาชุมชน เป็นการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน โดยได้แบ่งไว้ดังนี้

- 1) ร่วมค้นหาปัญหาของตนให้เห็นว่าสิ่งใดที่เป็นปัญหาหรือสาเหตุของปัญหา
- 2) ร่วมค้นหาสิ่งที่จำเป็นของคนในปัจจุบันคืออะไร
 - ร่วมคิดช่วยตนเองในการจัดลำดับปัญหา เพื่อจะแก้ไขสิ่งใดก่อนหลัง
 - วางแผนแก้ไขปัญหาเป็นเรื่อง ๆ
 - ร่วมระดมความคิด ถึงทางเลือกต่าง ๆ และเลือกทางเลือกที่เหมาะสมเพื่อแก้ไขปัญหานั้น

- ร่วมพัฒนาเทคโนโลยีที่จะนำมาใช้
- ร่วมดำเนินการแก้ไขปัญหานั้น ๆ
- ร่วมติดตามการดำเนินงานและประเมินผลการดำเนินงาน
- ร่วมรับผลประโยชน์/หรือร่วมเสียผลประโยชน์จากการดำเนินงาน

ถวิลวดี บุรีกุล (2550) ได้แบ่งระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า จำนวนประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมในแต่ละระดับ จะเป็นปฏิภาคกับระดับของการมีส่วนร่วม กล่าวคือ ถ้าระดับการมีส่วนร่วมต่ำ จำนวนประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมจะมาก และยิ่งระดับการมีส่วนร่วมมากขึ้นเพียงใด จำนวนประชาชนที่จะเข้ามามีส่วนร่วมก็จะลดลง ซึ่งระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนเรียงตามลำดับจากต่ำสุดไปสูงสุด ประกอบด้วย 7 ระดับ ดังนี้

1) ระดับการให้ข้อมูล เป็นระดับที่ต่ำที่สุดและเป็นวิธีการที่ง่ายที่สุดของการดำเนินการเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม เป็นการให้ข้อมูลกับประชาชนเพื่อประกอบการตัดสินใจ แต่ไม่ได้มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นสะท้อนกลับมาแนวทางในระดับนี้มีหลายวิธี เช่น การแถลงข่าว การแจกข่าว การจัดนิทรรศการ เป็นต้น

2) ระดับการเปิดรับความคิดเห็นของประชาชน เป็นระดับที่สูงกว่าระดับแรก กล่าวคือ มีการเริ่มรับข้อมูลสะท้อนกลับจากประชาชน เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามาแสดงความคิดเห็น แนวทางดำเนินการในระดับนี้ ส่วนใหญ่ จะเป็นการสำรวจความคิดเห็นและการบรรยายให้ความรู้โดยมีการซักถามได้ในประเด็นที่สงสัย

3) ระดับการปรึกษาหารือ เป็นระดับการมีส่วนร่วมที่สูงขึ้น เป็นการเปิดรับฟังความคิดเห็นของประชาชน และการเจรจาอย่างเป็นทางการ เพื่อประเมินความก้าวหน้า และระบุประเด็นหรือข้อสงสัยต่างๆ สำหรับแนวทางในการดำเนินการในระดับนี้ เช่น การจัดประชุม การจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เป็นต้น

4) ระดับการวางแผนจนถึงการร่วมตัดสินใจร่วมกัน เป็นระดับการมีส่วนร่วมที่สูงขึ้นกว่าการปรึกษาหารือ ซึ่งมีขอบเขตไปถึงการร่วมกันวางแผนดำเนินการ และรับผิดชอบผลการดำเนินงานร่วมกัน ซึ่งจะพบว่ามีประเด็นความซับซ้อนและมีข้อโต้แย้งมากมาย สำหรับแนวทางในการดำเนินการในระดับนี้ เช่น การใช้กลุ่มที่ปรึกษาซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาต่างๆ เพื่อแก้ปัญหาข้อขัดแย้งร่วมกัน เป็นต้น

5) ระดับการร่วมปฏิบัติ เป็นระดับที่สูงกว่าระดับการวางแผนร่วมกัน กล่าวคือ เป็นระดับที่ผู้ดำเนินการกับประชาชนร่วมกันดำเนินโครงการ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้

6) ระดับการติดตามตรวจสอบ ติดตามประเมินผล เป็นระดับที่มีประชาชนเข้าร่วมน้อย แต่มีประโยชน์ต่อการดำเนินงานเป็นอย่างมาก แนวทางในการดำเนินการในระดับนี้ คือการจัดตั้งคณะกรรมการติดตามและประเมินผลที่มาจากหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

7) ระดับการควบคุมโดยประชาชน เป็นระดับที่สูงสุดของระดับการมีส่วนร่วมโดยประชาชน เพื่อแก้ไขข้อขัดแย้งที่มีอยู่ทั้งหมด เช่น การลงประชามติ เป็นต้น

อย่างไรก็ตามระดับการมีส่วนร่วมที่ได้กล่าวมาข้างต้นนั้น เป็นเพียงระดับการมีส่วนร่วมในโครงการที่ส่วนใหญ่ภาครัฐเป็นผู้กระทำต่อประชาชนเพียงเท่านั้น ยังไม่พบว่าการมีส่วนร่วมที่เกิดขึ้นจากพลังของประชาชนอย่างแท้จริง

นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ (อ้างใน ไพฑูรย์ บุญวัฒน์, 2554) ได้แบ่งระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน เริ่มตั้งแต่การมีส่วนร่วมน้อยๆ ไปจนถึงการมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ แบ่งเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

1) การมีส่วนร่วมในระดับการเสริมพลังอำนาจแก่ประชาชน (Empowerment) ซึ่งประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจส่วนรัฐดำเนินการตามการตัดสินใจหรือมีหน้าที่ประสาน จัดหาข้อมูล สร้างความเข้าใจแก่ประชาชนและนำเสนอทางเลือกเพื่อการตัดสินใจ เช่น การที่องค์กรบริหารส่วนตำบลมีบทบาทในการลงประชามติ ซึ่งโดยส่วนมากการลงประชามติจะเป็นเรื่องที่มีผลกระทบโดยตรงต่อประชาชน

2) การมีส่วนร่วมในระดับสร้างความร่วมมือ (Collaborate) หรือร่วมมือร่วมแรง เป็นการให้บทบาทประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมกันทำงานและตัดสินใจในระดับค่อนข้างสูง

3) การมีส่วนร่วมในระดับการเข้ามามีบทบาท (Involve) คือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทำงาน การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นข้อมูลระหว่างรัฐกับประชาชนอย่างจริงจัง และมีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน เช่น การประชุมเชิงปฏิบัติการ เป็นต้น

4) การมีส่วนร่วมในระดับหารือ (Consult) หรือฟังความคิดเห็น ซึ่งเป็นการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล ข้อเท็จจริง ความรู้สึก ความคิดเห็นประกอบการตัดสินใจ ดังนั้น ประชาชนจึงได้รับข้อมูลเท่านั้น ส่วนการตัดสินใจเป็นอำนาจหน่วยงานทางภาครัฐ เช่น การสำรวจความคิดเห็น การประชุมสาธารณะ เป็นต้น

5) การมีส่วนร่วมในระดับข้อมูลข่าวสาร (Inform) เป็นระดับการมีส่วนร่วมในระดับที่ต่ำที่สุดซึ่งบทบาทของประชาชนมีน้อยมาก เพราะรัฐจะให้ข้อมูลกับประชาชนเพียงด้านเดียวโดยไม่มีโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็น เช่น การทำป้ายประชาสัมพันธ์ การแจกวารสาร เป็นต้น

การมีส่วนร่วมของประชาชนมีหลายระดับ การเลือกรูปแบบและระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนจึงมีความสำคัญเพราะเป็นตัวชี้วัดการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น ทั้งนี้ เพื่อพัฒนาไปสู่การมีส่วนร่วมของท้องถิ่นในระดับที่สูงขึ้น

กล่าวโดยสรุป ระดับการมีส่วนร่วม คือ การที่ประชาชนได้มีโอกาสเข้าร่วมในการดำเนินงานในแต่ละโครงการหรือกิจกรรมที่มีหลายขั้นตอน โดยที่การเข้าร่วมอาจเข้าร่วมในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งหรือทุกขั้นตอนก็ได้ การมีส่วนร่วมของประชาชนมีความสัมพันธ์กัน มีความเกี่ยวเนื่องเป็นกระบวนการ หากการมีส่วนร่วมไม่มีส่วนร่วมตั้งแต่ต้นจะไม่สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมแบบต่อเนื่องได้

1.5 ลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชน

ไพฑูรย์ บุญวัฒน์ (2554) ได้แบ่งลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนออกเป็น 2 ลักษณะ ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมของประชาชนโดยตรง และการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยทางอ้อม มีสาระสำคัญโดยสรุป ดังนี้

1) ลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยตรง ซึ่งเป็นลักษณะของการมีส่วนร่วมโดยตรงที่ประชาชนสามารถเป็นผู้ดำเนินการปกครองตนเองโดยตรง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการบริหาร กำหนดนโยบาย รวมทั้งการตัดสินใจในการดำเนินงานต่างๆ ด้วยตนเอง โดยกระบวนการหรือกลไกในการมีส่วนร่วมของประชาชนจะต้องมีลักษณะเป็นการกระทำที่เกิดขึ้นด้วยความเต็มใจโดยมิใช่เกิดขึ้นจากการถูกบังคับ

2) ลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยทางอ้อม ซึ่งเป็นลักษณะของการที่ประชาชนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมได้บ้าง โดยมีได้เป็นผู้ดำเนินการปกครองตนเองโดยตรง ผ่าน

การเลือกตั้งตัวแทนของประชาชนเข้าไปทำหน้าที่และเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเลือกตั้งได้โดยเสรี รวมทั้งการกำหนดกลไกเพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าไปตรวจสอบและควบคุมติดตามความเคลื่อนไหวขององค์กรฝ่ายบริหารผู้ใช้อำนาจปกครองเพื่อให้กระบวนการและกลไกในการปกครองเป็นไปตามความต้องการของประชาชน โดยกระบวนการหรือกลไกในการมีส่วนร่วมของประชาชนจะต้องมีลักษณะเป็นการกระทำที่เกิดขึ้นด้วยความเต็มใจ มิใช่เกิดขึ้นจากการถูกบังคับ

นอกจากนี้ ถ้าพิจารณาจากสาเหตุที่ทำให้ประชาชนต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารท้องถิ่นแล้วพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน แบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะ ได้แก่

1) ลักษณะการมีส่วนร่วมจากการเข้าไปเกี่ยวข้องทางด้านเหตุผล โดยการเปิดโอกาสให้สังคม องค์กรต่างๆ ในชุมชน ประชาชนมีบทบาทหลักตามสิทธิ หน้าที่ในการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ตั้งแต่การเริ่มคิด การพิจารณาตัดสินใจ วางแผน การร่วมปฏิบัติและรับผิดชอบในผลกระทบที่เกิดขึ้น รวมทั้งส่งเสริม ชักนำ สนับสนุน ให้การดำเนินงานเกิดผล ประโยชน์ต่อชุมชนตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดด้วยความสมัครใจ

2) ลักษณะการมีส่วนร่วมจากการเข้าไปเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจ เป็นการมีส่วนร่วมของชุมชนที่เกี่ยวข้องทางด้านจิตใจ อารมณ์ รวมทั้งค่านิยมของประชาชนเป็นเครื่องชี้นำตนเองให้เข้ามามีส่วนร่วม แสดงความคิดเห็นริเริ่มสร้างสรรค์ การกระทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ทำให้ผู้ที่เข้าร่วมเกิดความผูกพัน มีความรู้สึกรับผิดชอบต่อกิจกรรมที่ดำเนินงานด้วยความสมัครใจ

กล่าวโดยสรุป ลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ ลักษณะของการเข้าไปมีส่วนร่วมของประชาชน ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมของประชาชนโดยตรง และการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยทางอ้อม ต่อโครงการและ/หรือกิจกรรมที่ดำเนินงานด้วยความสมัครใจ

1.6 วิธีการมีส่วนร่วมของประชาชน

โกวิทย์ พวงงาม (2553) ได้เสนอวิธีการมีส่วนร่วมซึ่งเป็นเทคนิควิธีการที่จะส่งเสริม หรือ สนับสนุนรวมทั้งการเปิดช่องทางโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วม โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) จะเปิดต้องเปิดพื้นที่และควรมีเทคนิควิธีการในการเปิดช่องทางการมีส่วนร่วมให้กับประชาชน ซึ่งมีลักษณะสำคัญหลายวิธี ดังต่อไปนี้

ประการที่ 1 การเปิดช่องทางและเทคนิควิธีการให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้ข้อมูลข่าวสารของ อปท. ที่ผ่านทาง จดหมายข่าว (Newsletter) เอกสารข้อเท็จจริง (Fact Sheet) รายงานการศึกษา (Report Study) การจัดทำวิดิทัศน์ หอกระจายข่าว ฯลฯ และที่สำคัญควรมีการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลข่าวสาร (News Repositories) เพื่อให้ประชาชนได้มีช่องทางในการแสดงความคิดเห็น

ประการที่ 2 การเปิดเวทีการรับฟังความคิดเห็นและเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ถือเป็นเทคนิคและวิธีการมีส่วนร่วมที่มีความประสงค์ เพื่อการรับฟังการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ตลอดจน

การเสนอความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่างๆ รวมทั้งเป็นเวทีในการตัดสินใจ โดยมีเทคนิคและวิธีการ เช่น การสนทนากลุ่ม (Focus Groups) การจัดเวทีสาธารณะ (Public Forum) การเปิดเวทีประชาพิจารณ์ (Public Hearing) การประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop)

ประการที่ 3 เทคนิคและวิธีการในการรณรงค์ส่งเสริม ให้รวมกลุ่มตามความสนใจ ในลักษณะของชมรม สภาชุมชน คณะกรรมการ และสมาคม รวมทั้งการส่งเสริมอาสาสมัครที่มีจิตอาสาเพื่อช่วยเหลืองานท้องถิ่น อาทิเช่น ชมรมผู้สูงอายุ ชมรมคลังสมองท้องถิ่น สภาเยาวชน กลุ่มออมทรัพย์หรือสหกรณ์ออมทรัพย์ รวมทั้งอาสาสมัครประเภทต่างๆ เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป วิธีการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นเทคนิคหรือวิธีการที่จะส่งเสริมและสนับสนุนทั้งทางตรงและทางอ้อมให้ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการและ/หรือกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างสะดวกยิ่งขึ้น

1.7 ปัจจัยการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน

องค์การอนามัยโลก (อ้างใน ไชยชนะ สุทธิวรชัย, 2535) ได้เสนอปัจจัยพื้นฐานในการระดมการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 2 ประการ คือ

1) ปัจจัยของสิ่งจูงใจ จากสภาพความเป็นจริงของชาวชนบท จะเข้าร่วมในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง ทั้งในแง่การร่วมแรง ร่วมทรัพยากร หรืออื่นๆ นั้น จะมีเหตุผล คือ การมองเห็นว่าตนจะได้รับผลประโยชน์ตอบแทนในสิ่งที่ตนทำไป ซึ่งถือเป็นเรื่องของการกระตุ้นให้เกิดสิ่งจูงใจเป็นตัวนำ ซึ่งถือเป็นเรื่องของการก่อให้เกิดมีสิ่งจูงใจ

2) ปัจจัยโครงสร้างของช่องทางในการเข้ามามีส่วนร่วม แม้ว่าชาวชนบทเป็นจำนวนมากจะเห็นประโยชน์ของการเข้าร่วมในกิจกรรมการพัฒนา แต่ไม่อาจจะเข้าร่วมกิจกรรมได้ เนื่องจากไม่เห็นช่องทางของการเข้าร่วมหรือเข้าร่วมแล้วไม่ได้รับผลดังที่คาดหวัง เพราะการเข้ามามีส่วนร่วมกันนั้น มิได้มีการจัดรูปแบบความสัมพันธ์ที่เหมาะสม เช่น ภาวะผู้นำ กฎระเบียบ แบบแผน ลักษณะการทำงาน เงื่อนไขการเข้าร่วม เป็นต้น พื้นฐานทางด้านโครงสร้างของช่องทางในการเข้าร่วม จึงควรมีลักษณะ ดังนี้

- เปิดโอกาสให้ทุกๆ คน และทุกๆ กลุ่มในชุมชนมีโอกาสเข้าร่วมในการพัฒนารูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง โดยการเข้าร่วมอาจอยู่ในรูปของการมีตัวแทน หรือการเข้าร่วมโดยตรง

- ควรมีเวลากำหนดให้ชัดเจน เพื่อผู้เข้าร่วมจะสามารถกำหนดเงื่อนไขของตนเองได้ตามสภาพเป็นจริงของตน

- กำหนดลักษณะของกิจกรรมที่แน่นอนว่าจะทำอะไร

โกวิทช์ พวงงาม (2553) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน ไว้ดังนี้

1) ปัจจัยเกี่ยวกับกลไกของภาครัฐ ทั้งในระดับนโยบาย มาตรการ และการปฏิบัติ ที่เอื้ออำนวยในการสร้างหรือเปิดช่องทางความร่วมมือของประชาชน จำเป็นที่จะต้องทำเพื่อให้เกิดการพัฒนาเป็นระบบเปิดมีความเป็นประชาธิปไตย มีความโปร่งใส รับฟังความคิดเห็นของประชาชนและมีการตรวจสอบได้

2) ปัจจัยด้านประชาชน ที่มีสำนึกต่อปัญหาและประโยชน์ร่วม มีสำนึกต่อความสามารถและภูมิปัญญาในการจัดการปัญหาซึ่งเกิดจากประสบการณ์และการเรียนรู้ ซึ่งรวมถึงการสร้างพลังเชื่อมโยงในรูปกลุ่มองค์กร เครือข่ายและประชาสังคม

3) ปัจจัยด้านนักพัฒนาและองค์กรพัฒนา ซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทในการส่งเสริมกระตุ้น สร้างจิตสำนึก และเอื้ออำนวยกระบวนการพัฒนาระบบสนับสนุนข้อมูลข่าวสารและทรัพยากร และร่วมเรียนรู้กับสมาชิกชุมชน

กล่าวโดยสรุป ปัจจัยการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน คือ การที่ประชาชนมองเห็นว่าตนจะได้รับผลประโยชน์ตอบแทนในสิ่งที่ตนทำไปหรือผลกระทบจากการเข้ามามีส่วนร่วม และปัจจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมสามารถแยกออกได้เป็น 3 ปัจจัยหลัก คือ ปัจจัยเกี่ยวกับกลไกของภาครัฐ ปัจจัยด้านประชาชน ปัจจัยด้านนักพัฒนาและองค์กรพัฒนา

1.8 ประโยชน์ที่ประชาชนได้รับจากการมีส่วนร่วม

ประโยชน์ที่ประชาชนได้รับจากการมีส่วนร่วม แบ่งออกได้เป็น 3 ประการ ดังนี้ (สืบค้นจาก <http://www.dloc.opm.go.th/20> มีนาคม 2557)

1) ได้รับบริการสาธารณะที่ดีขึ้น ทั้งในด้านคุณภาพ มาตรฐาน ตรงกับความ ต้องการของประชาชนในท้องถิ่นและสามารถเข้าถึงบริการสาธารณะได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม

2) มีบทบาทในการตัดสินใจกำกับดูแล ตรวจสอบ และสามารถสนับสนุนการดำเนินงานกิจกรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้อย่างเต็มที่

3) มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น การเสนอปัญหาและความต้องการของชุมชน การมีส่วนร่วมในการกำหนดแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การไปเลือกตั้งผู้บริหาร/สมาชิกสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่น และการถอดถอนผู้บริหารหรือสมาชิกสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น

นอกจากนี้ในการดำเนินกิจกรรมใดๆ หากการมีส่วนร่วมของสมาชิกในองค์กรจะทำให้การดำเนินงานไม่สามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์ กระบวนการมีส่วนร่วมจึงมีประโยชน์ ดังนี้

1) เพิ่มคุณภาพของการตัดสินใจ กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนก่อให้เกิดการพิจารณาถึงทางเลือกใหม่แทนวิธีการที่ได้เคยใช้กันมาในอดีต สาธารณชนมักจะมีข้อมูลที่สำคัญซึ่งทำให้เกิดความแตกต่างในการจะนำไปสู่การตัดสินใจ ก่อให้เกิดความแตกต่างระหว่างโครงการที่ประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จ

2) การลดค่าใช้จ่ายและการสูญเสียเวลา การมีส่วนร่วมของประชาชนสามารถเกิดผลในการยอมรับอย่างสูงต่อการตัดสินใจโดยกลุ่มซึ่งมีส่วนได้ส่วนเสียในการตัดสินใจนั้นๆ ใน การนี้ก็จะช่วยลดความขัดแย้งระหว่างการนำไปปฏิบัติทำให้เกิดการประหยัดค่าใช้จ่ายซึ่งโดยทั่วไปอาจจะแพงกว่าค่าใช้จ่ายในการทำโครงการการมีส่วนร่วมของประชาชน

3) การสร้างฉันทามติ การมีส่วนร่วมของประชาชนสามารถที่จะสร้างข้อตกลงที่มั่นคงและยืนยาวและการยอมรับระหว่างกลุ่มซึ่งก่อนหน้านี้ อาจจะมีความเห็นขัดแย้งกันคนละทาง การมีส่วนร่วมยังก่อให้เกิดความเข้าใจระหว่างคู่กรณี ลดความขัดแย้งทางการเมืองและสร้างให้เกิดความชอบธรรมในการตัดสินใจ

4) การเพิ่มความง่ายต่อการนำไปปฏิบัติ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทำให้มีความรู้สึกเป็นเจ้าของเป็นการตัดสินใจนั้น และครั้งหนึ่งเมื่อได้ร่วมตัดสินใจแล้วย่อมต้องการที่จะเห็นสิ่งนั้นนำไปปฏิบัติได้ ไม่เพียงแต่จะมีความสนับสนุนทางการเมืองต่อการนำไปปฏิบัติ แต่กลุ่มและปัจเจกชนอาจจะรู้สึกกระตือรือร้นในการที่จะช่วยให้เกิดผลในทางปฏิบัติ

5) การหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าใน “กรณีที่ย่ำแย่ที่สุด” กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนก่อให้เกิดโอกาสที่คู่กรณีจะแสดงความต้องการของกลุ่มเขา และความห่วงกังวลที่ปราศจากความรู้สึกที่เป็นปฏิปักษ์ การมีส่วนร่วมของประชาชนตั้งแต่ต้นสามารถลดการเผชิญหน้ากันอย่างรุนแรงที่อาจจะเป็นไปได้

6) การดำรงไว้ซึ่งความน่าเชื่อถือและความชอบธรรม วิธีทางที่จะนำไปสู่ความชอบธรรมและการดำรงอยู่ของความชอบธรรมโดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อการตัดสินใจก่อให้เกิดความขัดแย้งก็คือจะต้องใช้กระบวนการตัดสินใจซึ่งโปร่งใสและน่าเชื่อถือต่อสาธารณชนและซึ่งให้สาธารณชนมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมของประชาชนยังก่อให้เกิดความเข้าใจถึงเหตุผลที่นำไปสู่การตัดสินใจนั้นๆ

จากประโยชน์ของกระบวนการมีส่วนร่วม สรุปได้ว่า กระบวนการมีส่วนร่วมช่วยให้การตัดสินใจของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการยอมรับ ลดการขัดแย้ง นำไปสู่การมีส่วนร่วมในการวางแผน ดำเนินการ เกิดความรู้สึกห่วงหาพันเป็นเจ้าของ ร่วมติดตามและประเมินผลทำให้การจัดทำแผนชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.9 ปัญหาและอุปสรรคที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน

ทวีทอง หงส์วิวัฒน์ (2527) ได้ศึกษาและพบว่าอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของประชาชน แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ

1) อุปสรรคด้านการเมือง เกิดจากการไม่ได้กระจายอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบให้แก่ประชาชน โครงสร้างอำนาจทางการเมืองการปกครอง การบริหารเศรษฐกิจ ตกอยู่ในกำมือของทหาร นายทุน และข้าราชการ

2) อุปสรรคด้านเศรษฐกิจ เกิดจากการขาดความสามารถในการพึ่งตนเอง อำนาจการต่อรองมีน้อย กระบวนการผลิต บังคับการผลิตอยู่ภายใต้ระบบอุปถัมภ์

3) อุปสรรคด้านวัฒนธรรม ขนบประเพณีในแต่ละพื้นที่ที่ทำให้ประชาชนไม่สามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้เนื่องจากขัดต่อขนบธรรมเนียมประเพณีของชุมชน/เผ่า ฯลฯ

ปรัชญา เวสารัชช์ (2527) กล่าวว่าปัญหาที่เกิดจากโครงสร้างทางสังคมเป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ

1) ความแตกต่างในสังคม ด้านรายได้ อำนาจ และฐานะทางเศรษฐกิจ

2) ระบบการเมืองถูกควบคุมโดยคนกลุ่มน้อยและ

3) ขาดกลไกที่มีประสิทธิภาพในการแจกแจงทรัพยากร

โกวิท พวงงาม (2553) ได้สรุปปัญหาและอุปสรรคที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังนี้

1) ปัญหาด้านนโยบายและองค์การภาครัฐ มี 2 ระดับ คือ

(1) ระดับนโยบาย พบว่า นโยบายของรัฐไม่เอื้อต่อการพัฒนาเพราะอำนาจการตัดสินใจรวมศูนย์ที่ส่วนกลางไม่มีการกระจายอำนาจให้แก่ประชาชน

(2) ระดับปฏิบัติ พบว่า เจ้าหน้าที่ขาดความรู้ความเข้าใจและขาดทักษะในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน

2) ปัญหาเกี่ยวกับประชาชน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ

(1) กลุ่มผู้นำ พบว่า มีการครอบงำความคิดประชาชนเพราะต้องการแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตนทำให้ขาดความศรัทธาจากประชาชน

(2) กลุ่มประชาชนทั่วไป พบว่า ประชาชนมีภาระด้านการประกอบอาชีพด้านครอบครัว ด้านสุขภาพร่างกายประชาชน ขาดทุนทรัพย์และวัสดุอุปกรณ์ในการปฏิบัติงาน

3) ปัญหาเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการเมือง การปกครอง

(1) ด้านการเมือง พบว่า ขาดการกระจายอำนาจ เพราะระบบการเมืองถูกควบคุมโดยคนกลุ่มน้อย

(2) ด้านเศรษฐกิจ พบว่า กระบวนการผลิต/ปัจจัยการผลิตอยู่ภายใต้ระบบทุนนิยม ซึ่งมีกลไกของรัฐควบคุมระบบเศรษฐกิจอย่างเข้มงวด ทำให้ขาดกลไกที่มีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการทรัพยากร

(3) ด้านสังคมและวัฒนธรรม พบว่า มีการแบ่งแยกเชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ อันเกิดจากความไม่รู้เพราะขาดการศึกษา มีการครอบงำของผู้นำและการแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวทำให้ความยากจนตกอยู่ภายใต้ความสัมพันธ์ระบบอุปถัมภ์

ชลัช ชรัญญชัย (2554) ได้กล่าวไว้ว่า ปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารท้องถิ่น ประกอบด้วย 9 ประการ ดังนี้ (1) ปัญหาการร่วมศูนย์อำนาจจากส่วนกลาง (2) ปัญหาการขาดการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน (3) ปัญหาการกำหนดนโยบายของประชาชน (4) ปัญหาการทำประชามย์ (5) ปัญหาการแต่งตั้งคณะกรรมการท้องถิ่นที่เป็นตัวแทนของประชาชน (6) ปัญหาการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานของท้องถิ่นโดยประชาชน (7) ปัญหาการรวบอำนาจของผู้บริหาร (8) ปัญหากฎหมาย และ (9) ปัญหาเกี่ยวกับประชาชน

กล่าวโดยสรุป ปัญหาและอุปสรรคที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง ข้อจำกัดที่ทำให้ประชาชนไม่เข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น

1.10 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

ดิน ปรัชญพฤทธิ (2532) ทฤษฎีการมีส่วนร่วมอาจจะมีอยู่มากมายหลายทฤษฎีด้วยกัน แต่ละทฤษฎีการมีส่วนร่วมสามารถแบ่งออกเป็นสองกลุ่มใหญ่ ๆ คือ ทฤษฎีความเป็นผู้แทน (Representative Theory) และทฤษฎีประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Democracy Theory)

ทฤษฎีความเป็นผู้แทน (Participatory Theory) ทฤษฎีนี้เน้นความเป็นผู้แทนของผู้นำ และถือว่าการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง ถอดถอนผู้นำ เป็นเครื่องหมายของการที่จะให้หลักประกันกับการบริหารงานดี อย่างไรก็ตาม ทฤษฎีนี้เน้นเฉพาะการวางโครงการสร้างสถาบันเพื่อเป็นเครื่องมือในการให้ผู้ตามเข้ามามีส่วนร่วมเท่านั้น เช่น การเลือกตั้งทั่วไป จะเห็นได้ว่า การมีส่วนร่วมตามนัยของทฤษฎีนี้ มิได้เปิดโอกาสให้ผู้ตามได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจขององค์กรอย่างแท้จริงและผู้ที่มีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการตัดสินใจ ได้แก่ บรรดาผู้นำต่าง ที่เสนอตัวเข้าสมัครรับการเลือกตั้ง ส่วนผู้ตามนั้นเป็นเพียงไม่ระดับเท่านั้น

ทฤษฎีประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Democracy Theory) ตามแนวคิดทฤษฎีนี้ การมีส่วนร่วมมีวัตถุประสงค์ไม่เฉพาะแต่การเข้าไปพิจารณาเลือกตั้ง หรือถอดถอนผู้นำเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการเข้าไปมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการวางนโยบาย ยิ่งกว่านั้น

ทฤษฎีนี้ยังมองการมีส่วนร่วมเป็นการให้การศึกษาและพัฒนาการกระทำทางการเมืองและสังคมที่มีความรับผิดชอบนั้น ก็คือการไม่ยอมให้มีส่วนร่วม ที่นับว่าเป็นการคุกคามต่อเสรีภาพของผู้ตาม

อับดุลลาฮิง คอเต๊ะ (2546) ได้กล่าวว่า ทฤษฎีกระบวนการมีส่วนร่วมเป็นทฤษฎีที่มุ่งอธิบายกระบวนการทำงานหรือกระบวนการแก้ปัญหา เพื่อนำไปสู่การพัฒนาด้วยกระบวนการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มีจุดมุ่งหมายไปที่การแก้ไขปัญหาชุมชนตามแนวทางการปฏิบัติงานแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วยขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

- (1) การระบุปัญหาและความต้องการ
- (2) การเก็บรวบรวมข้อมูล
- (3) การวิเคราะห์และตีความ
- (4) การกำหนดแผนงานโครงการ
- (5) การปฏิบัติ
- (6) การติดตามประเมินผล
- (7) การปรับปรุงและแก้ไขปัญหา

2. แนวคิดพัฒนาการเกษตรแบบมีส่วนร่วม

การพัฒนาเกษตรกรเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น การมีส่วนร่วมของเกษตรกรและชุมชน เป็นปัจจัยสำคัญของการพัฒนา โดยให้เกษตรกรได้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริง (Active participation) การมีส่วนร่วมในการพัฒนาของเกษตรกร ต้องเริ่มด้วยการตกลงกำหนดตัวปัญหาหรือจะต้องมีภาพของการพัฒนา (Vision) ที่จำเป็นต้องได้รับการแก้ไขเป็นอันดับแรกก่อน ต่อมาคือการกำหนดเป้าประสงค์ของการพัฒนา (Goal) ร่วมกันของทุกฝ่าย ทุกระดับ แล้วจึงกำหนดบทบาทหน้าที่ของแต่ละส่วน และแผนการดำเนินงานแล้วจึงดำเนินการพัฒนาตามแผนและร่วมกันติดตามประเมินผลในที่สุด ในส่วนของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ในการปฏิบัติงานแบบมีส่วนร่วมกับเกษตรกรและชุมชน โดยมีขั้นตอนต่างๆของการมีส่วนร่วม คือ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาของเกษตรกร

1. การมีส่วนร่วมในการศึกษาข้อมูลและสถานการณ์ชุมชนหรือการร่วมศึกษาชุมชน

1.1 เจ้าหน้าที่และชุมชนควรกำหนดกรอบการศึกษาชุมชนที่ชัดเจนว่าจะศึกษาประเด็นใดบ้าง

1.2 ควรเลือกหรือผสมผสานเทคนิคการศึกษาชุมชนให้เหมาะสม ตามสถานการณ์และประเด็นที่จะศึกษา เช่น การวิเคราะห์ระบบชนบท (RSA) การประเมินชุมชนอย่างมีส่วนร่วม (PRA)

การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อแสวงหาอนาคตร่วมกัน (FSC) กระบวนการ AIC (Appreciation Influence Control) และการใช้แบบสัมภาษณ์ เป็นต้น เจ้าหน้าที่ส่งเสริมควรมีความเข้าใจในเทคนิคต่างๆ และสามารถดัดแปลงและเลือกเทคนิคที่จะทำให้เกษตรกรได้เข้ามามีส่วนร่วม

1.3 ในการศึกษาชุมชนเจ้าหน้าที่ควรลงไปทำงานร่วมกันเป็นทีม เพื่อให้ทำการศึกษาชุมชนชัดเจนและได้ผลดีขึ้น ควรเตรียมการก่อนการเข้าไปศึกษาชุมชน ทั้งด้านเทคนิคที่จะใช้วัสดุอุปกรณ์และทีมเจ้าหน้าที่ควรซักซ้อมวิธีปฏิบัติและขั้นตอนต่างๆ ด้วย

1.4 เนื่องจากสภาพแต่ละชุมชนไม่ได้หยุดนิ่งอยู่กับที่ แต่มีความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เจ้าหน้าที่ฯ จึงควรเข้าใจแบบแผนการเปลี่ยนแปลงของชุมชน แนวโน้ม และแรงผลักดันที่จะเกิดขึ้น หรืออาจจะมีการศึกษาชุมชนซ้ำอีกเป็นระยะตามความเหมาะสม

1.5 ในปัจจุบันได้มีระบบการเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของชุมชนอย่างเป็นระบบในหลายหน่วยงาน ถ้าหากได้มีการศึกษาข้อมูลเหล่านี้ก่อน จะสามารถทำให้เข้าใจพื้นฐานของชุมชนเกษตรกรพอสมควร และอาจจะไม่ต้องทำการเก็บข้อมูลใหม่ทั้งหมด

1.6 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมต้องตระหนักว่าทุกชุมชนเกษตรกรไม่ได้อยู่อย่างอิสระ แต่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับภายนอก จึงจำเป็นต้องมีความเข้าใจและศึกษาลักษณะความสัมพันธ์ ความใกล้ชิดและการติดต่อกับอิทธิพลภายนอกที่มีผลต่อแผนและการเปลี่ยนแปลงชุมชนนั้นๆ ด้วย

1.7 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมควรช่วยเกษตรกรสรุปข้อมูลและนำเสนอข้อมูลในระดับต่างๆ

1.8 การศึกษาข้อมูลหมู่บ้าน จะต้องศึกษาจากอดีต ปัจจุบัน และแนวโน้มในอนาคต เพื่อให้เห็นความเปลี่ยนแปลงความเคลื่อนไหวของชุมชน

1.9 ในการศึกษาชุมชนเกษตรกร เจ้าหน้าที่ควรจัดลำดับคำถามแบบต่อเนื่องคู่มือที่ทำของเกษตรกร เปิดโอกาสให้เกษตรกรมีการซักถาม และเจ้าหน้าที่ต้องคิดวิเคราะห์ตามไปด้วย พร้อมทั้งสร้างบรรยากาศให้เกษตรกรมีความสุขกับการมีส่วนร่วม

2. การมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา สาเหตุ

2.1 ควรใช้กระบวนการกลุ่ม คือ ใช้เกษตรกรร่วมในการวิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุ

2.2 ระหว่างการศึกษาชุมชน ควรตั้งประเด็นคำถามและเชื่อมโยงข้อมูลร่วมกับเกษตรกร เพื่อวิเคราะห์ปัญหา สาเหตุ จากฐานข้อมูลที่เกษตรกรได้ทำร่วมกันและประเด็นคำถามจะต้องเปิดกว้างเป็นระบบ เกิดข้อคิด ผู้ถามจะต้องวิเคราะห์และจับประเด็นจากการพูดคุยกับเกษตรกรให้ได้

2.3 ควรเริ่มจากประเด็นปัญหาที่ไม่ยากเกินไปและใกล้ตัวเกษตรกร

2.4 ควรจะมีการจัดกลุ่มย่อยวิเคราะห์ปัญหา เพื่อสามารถได้ข้อมูลรายละเอียดและ

ประเด็นที่ชัดเจนขึ้น และควรแยกว่าประเด็นปัญหานั้นๆ ควรแก้ที่ระดับชุมชน ระดับกลุ่ม หรือระดับครอบครัว

3. การมีส่วนร่วมในการเลือกแนวทางแก้ไขปัญหาและการวางแผน

- 3.1 ให้ความสำคัญและนำภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น มาใช้ในการวิเคราะห์แนวทางแก้ไขปัญหา
- 3.2 การเลือกแนวทางและจัดทำแผนเพื่อแก้ไขปัญหา ควรผ่านกระบวนการวิเคราะห์การเรียนรู้อย่างชัดเจนก่อน โดยใช้กระบวนการกลุ่ม
- 3.3 ให้เกษตรกรได้เลือกแนวทางแก้ไขที่เป็นประเด็นที่เกษตรกรสนใจ มีความสำคัญและเป็นประเด็นร่วมของกลุ่มและชุมชนเอง
- 3.4 เสนอแนะและร่วมวิเคราะห์ให้ความสำคัญกับประเด็นที่เกษตรกรสามารถทำได้ด้วยตนเอง
- 3.5 เจ้าหน้าที่ควรให้ความสำคัญกับแผนของเกษตรกร โดยไม่แยกว่าเป็นแผนที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่โดยตรงของหน่วยงานหรือไม่ ซึ่งเจ้าหน้าที่ควรเข้าไปมีบทบาทช่วยในการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเรื่องนั้นๆ ไม่ใช่มุ่งแต่จะเอางานของหน่วยงานตนเองไปปฏิบัติในหมู่บ้านเท่านั้น
- 3.6 เจ้าหน้าที่ควรเสริมข้อมูลทางเลือกแก่เกษตรกรพิจารณาใช้สื่อต่างๆ ประกอบตามความเหมาะสม ทั้งสื่อวิทัศน์ ภาพนิ่ง หรือสื่อบุคคล โดยแสวงหาและประสานงานนำเกษตรกรหรือองค์กรเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ หรือมีประสบการณ์ในการแก้ปัญหาในประเด็นนั้นๆ มาร่วมเสนอทางเลือกให้กับเกษตรกร
- 3.7 กระตุ้นให้เกษตรกรจัดทำแผนการดำเนินงานที่ชัดเจน ไม่ว่าจะแผนในระดับบุคคล แผนของกลุ่ม หรือแผนชุมชน มีการบันทึกเพื่อใช้ในการติดตามผลและประเมินผลต่อไป

4. การมีส่วนร่วมดำเนินการตามแผน

- 4.1 ควรให้เกษตรกรมีส่วนร่วมลงทุน ไม่ว่าจะเป็นการร่วมทุนลงแรงหรือกำลังทรัพย์ หรือวัสดุตามความเหมาะสม
- 4.2 เจ้าหน้าที่ควรประสานแหล่งสนับสนุน ทั้งด้านเงินทุนและความรู้แก่เกษตรกร
- 4.3 ควรร่วมกับแกนนำชาวบ้านประเมินสถานการณ์ความพร้อมของกลุ่มอยู่เสมอ และไม่ควรเร่งรัดให้เกษตรกรทำงานตั้งแต่เริ่มงานทันที หากเกษตรกรมีความพร้อม แต่ถ้าไม่พร้อมให้รอดูทำทีก่อน
- 4.4 ระหว่างการดำเนินงาน เจ้าหน้าที่ควรเข้าไปเยี่ยมชม ให้ข้อมูลทั้งด้านการจัดการ และเทคโนโลยีแก่ชาวบ้าน และร่วมวิเคราะห์หาแนวทางแก้ไข หากการดำเนินงานมีปัญหา

4.5 ระหว่างดำเนินการ หากมีความขัดแย้ง ไม่ว่าในองค์กรด้วยตนเองหรือกับภายนอกองค์กร ควรให้ทุกฝ่ายร่วมจัดการกับปัญหาความขัดแย้งนั้นๆ ทันที

5. การมีส่วนร่วมติดตามประเมินผล

5.1 จัดเวทีและกระตุ้นให้เกษตรกรมีการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานของตนเองอยู่เสมอเป็นระยะๆ

5.2 การวัดผลสำเร็จ ควรวัดจากเกษตรกร และให้เกษตรกรมีส่วนร่วมด้วย

5.3 การประเมินผล ควรร่วมกับเกษตรกรทำทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพและให้ชาวบ้านร่วมคิดว่าประเมินเรื่องอะไร วิธีไหน

5.4 ผลการติดตามผลและประเมินผล ควรมีการชี้แจงสรุปทั้งในส่วนตัวเกษตรกรเอง ส่วนของสมาชิกกลุ่มหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อการวิเคราะห์สถานการณ์และกำหนดแผนงานต่อไป

5.5 เจ้าหน้าที่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ต้องเปิดโอกาสให้เกษตรกร ได้ประเมินผลงานของเขาด้วยความเป็นจริง และยอมรับความผิดพลาด หากงานนั้นมีการพาดพิงถึงเจ้าหน้าที่ และต้องพร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไข

5.6 ควรจัดให้มีการติดตามประเมินผลในลักษณะเป็นทีม โดยการจัดเสวนากับชาวบ้าน ซึ่งอาจจะมีตัวแทนชาวบ้านจากหมู่บ้านอื่นร่วมด้วย จะเป็นการติดตามประเมินผลและการให้การเรียนรู้ร่วมกันไป

ประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการทำงานส่งเสริมแบบมีส่วนร่วมของเกษตรกร

ในการทำงานส่งเสริมแบบมีส่วนร่วมก่อให้เกิดประโยชน์หลายประการทั้งต่อเกษตรกร ต่อชุมชนและเจ้าหน้าที่ ดังนี้

- 1) ก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์และความสัมพันธ์อันดีร่วมกันระหว่างเกษตรกรกับนักส่งเสริม
- 2) ปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นทำให้เกิดการขยายตัวของเครือข่ายความคิดที่ทุกคนมีอยู่ให้ขยายตัวกว้างขวางมากขึ้น
- 3) นักส่งเสริมจะมีความรู้สึผูกพันต่องานและชุมชนมากขึ้น
- 4) เกษตรกรจะเกิดการยอมรับการเปลี่ยนแปลงมากขึ้นและเร็วขึ้นกว่าเดิม
- 5) การพัฒนาทำได้ง่ายขึ้น
- 6) ผลงานที่เกิดขึ้นในการดำเนินงานจะมีคุณภาพ เนื่องจากมีคนร่วมพิจารณา ร่วมคิด ร่วมวิเคราะห์ และร่วมดำเนินการมากขึ้น

- 7) การติดต่อสื่อสาร การร่วมกันคิด ทำให้เกิดการสร้างคณะทำงานที่มีประสิทธิภาพ
- 8) จิตความสามารถของเกษตรกรจะเพิ่มขึ้น
- 9) ทำให้เกิดประสบการณ์ เกิดการเรียนรู้ใหม่ๆ ความคิดใหม่ๆ ที่ทำทอย่าง ต่อเนื่อง เป็นการทำงานที่เรียกว่า Active Performance

การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการที่ให้เกษตรกรเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรทุกขั้นตอน โดยเกษตรกรเข้าร่วมอย่างเข้มแข็ง ใช้ความคิดสร้างสรรค์ และความชำนาญของเกษตรกร ในการแก้ปัญหา ร่วมกับการใช้วิทยาการที่เหมาะสม ซึ่งมีข้อที่ควรพิจารณาสำหรับการมีส่วนร่วม คือ

- การมีส่วนร่วมไม่ใช่การให้ความร่วมมือ
- การมีส่วนร่วมต้องเชื่อในศักยภาพของเกษตรกร
- การมีส่วนร่วม มีพื้นฐานมาจากความคิดแบบประชาธิปไตย

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กัญญารัตน์ เชี่ยวเวช (2551) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรด้วย กระบวนการมีส่วนร่วมในตำบลวังด้ง อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า

การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมในตำบลวังด้ง อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี มีกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมเวทีชุมชนขนาดใหญ่เป็นตัวแทนเกษตรกรที่ครอบคลุม ทุกกิจกรรมทางการเกษตรในตำบลและเป็นตัวแทนของเกษตรกรที่มาจากทุกหมู่บ้านในตำบลวังด้งคนรวมถึงผู้นำชุมชน ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านและตัวแทนจากองค์การบริหารส่วนตำบลสรุปผลการศึกษาดังนี้

1. เกษตรกรในตำบลวังด้งส่วนใหญ่ปลูกพืชไร่ ได้แก่ อ้อย มันสำปะหลัง ข้าวโพดเลี้ยง สัตว์ และข้าวโพดหวาน เกษตรกรบางส่วนนิยมปลูกผัก เช่น พริก และเกือบทุกรั้วเรือนนิยมเลี้ยง โคเนื้อ เป็นอาชีพเสริม

2. การเข้าร่วมเวทีชุมชนของกลุ่มเป้าหมาย สามารถทราบถึงการปฏิบัติตนในการทำ การเกษตรในตำบลวังด้ง ได้แก่ ช่วงเวลา/รอบฤดูการผลิตในตำบล รายได้จากการผลิต ค่าใช้จ่ายใน การผลิต ปัจจัยที่สนับสนุนการผลิต วิธีการและเทคนิคการผลิต และปัญหาและความต้องการของ เกษตร

3. สิ่งที่ได้รับจากการจัดเวทีชุมชนดังกล่าว สามารถที่จะนำมาวางแนวทางการพัฒนาการเกษตรในตำบลวังด้งได้ โดยพิจารณาจากโอกาสและศักยภาพการพัฒนาด้านกายภาพ/โครงสร้างพื้นฐาน ด้านการผลิตและด้านการตลาด พบว่าตำบลวังด้งสามารถพัฒนาในด้านต่างๆได้ ดังนี้

3.1 การพัฒนาด้านกายภาพ/โครงสร้างพื้นฐาน เป็นการพัฒนาที่คำนึงถึงการพัฒนาพื้นที่ต้นน้ำ แหล่งน้ำ ผิวดินและแหล่งน้ำใต้ดิน การพัฒนาระบบน้ำ อย่างมีประสิทธิภาพ และการอนุรักษ์ดินและน้ำ

3.2 การพัฒนาด้านการผลิต เป็นการพัฒนาที่คำนึงถึงการเพิ่มพูนความรู้ให้กับเกษตรกรที่สามารถที่จะเพิ่มศักยภาพการผลิตทั้ง ด้านปริมาณและคุณภาพ การลดต้นทุนการผลิตโดยใช้วัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร และการป้องกันและกำจัดโรคและแมลง

พัชรี วิรัตน์โยสินทร์ (2543) ได้ศึกษาเรื่องนโยบายการป้องกันอาชญากรรมแบบมีส่วนร่วมโดยชุมชนของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรณีศึกษาโครงการสมาชิกแจ้งข่าวอาชญากรรม (กองปราบอาสา) ผลการศึกษาพบว่า

1. รูปแบบและแนวทางการป้องกันอาชญากรรมแบบมีส่วนร่วมเป็นกลยุทธ์ที่ดี ในการเสริมสร้างความสัมพันธ์ และความร่วมมือระหว่างประชาชนกับตำรวจในการแก้ไขปัญหาอาชญากรรม เป็นการเสริมสร้างพลังชุมชนเพื่อการพัฒนาประเทศ

2. ปัจจัยด้านการบริหารงานเป็นปัจจัยสำคัญอันดับแรกที่สนับสนุนให้โครงการสมาชิกแจ้งข่าวอาชญากรรม (กองปราบอาสา) ประสบความสำเร็จ ปัจจัยทางสังคมปัจจัยทางเศรษฐกิจและปัจจัยทางการเมือง เป็นปัจจัยสนับสนุนเป็นอันดับรองลงมา

3. ปัญหาและอุปสรรคที่พบในการศึกษาครั้งนี้ คือ ปัญหาด้านบุคลากร ปัญหาด้านงบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์ตลอดจนปัญหาทางด้านการเมือง สิ่งเหล่านี้จะแก้ไขต้องใช้เวลาและอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่ายร่วมกัน จึงจะประสบความสำเร็จ

เพ็ญศรี จ้อยนุแสง (2530) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลโคกกลาง อ.ประทาย จ.นครราชสีมา พบว่าในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล โคกกลาง อ.ประทาย จ.นครราชสีมา ด้านโครงสร้างพื้นฐาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อยที่สุด ด้านส่งเสริมคุณภาพชีวิต โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ด้านการจัดระเบียบชุมชน สังคมและความสงบเรียบร้อย โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ด้านการศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ด้านอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ด้านศิลปวัฒนธรรมจารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย

ปรีดา เจษฎารางกุล (2550) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของกรรมการชุมชน ในการพัฒนาชุมชน ศึกษาเฉพาะกรณีในเขตเทศบาลเมืองคูคต เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของ กรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลเมืองคูคต อ.ลำลูกกา จ.ปทุมธานี ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของกรรมการชุมชน ในการพัฒนาชุมชนเขตเทศบาลเมือง คูคต อ.ลำลูกกา จ.ปทุมธานี พบว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชุมชน อยู่ในระดับสูง โดย กรรมการชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนระดับสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการ ติดตามและการประเมินผล และด้านการร่วมวางแผนดำเนินกิจกรรม ตามลำดับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนและเทศบาลเมืองคูคต ได้แก่ ระดับการศึกษา ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานสำหรับปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์ ได้แก่ เพศ อายุ การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม การได้รับข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนา และความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของกรรมการชุมชน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐาน

สันต์ คาวีรัตน์ (2550) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนใน การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบองค์การบริหารส่วนตำบล ของตำบลบางเมือง อ.เมือง สมุทรปราการ จ.สมุทรปราการ พบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นรูปแบบ องค์การบริหารส่วนตำบล แบ่งออกเป็น 3 ด้านคือ ด้านการเลือกตั้ง คิดเป็นร้อยละ 60.12 ด้านการ พัฒนาท้องถิ่น คิดเป็น ร้อยละ 55.7 ด้านการตรวจสอบการดำเนินงาน โครงการต่าง ๆ ของ อบต. คิดเป็นร้อยละ 11.12 ในภาพรวมของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นใน รูปแบบ อบต. คิดเป็นร้อยละ 43.42

เอกวิทย์ ชาวสวน (2550) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาคมในการวางแผนพัฒนา องค์การบริหารส่วนตำบลพลับพลาไชย อ.อุ้มทอง จ.สุพรรณบุรี พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมใน การวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลโดยกลุ่มตัวอย่างที่มีส่วนร่วมมาก กิจกรรมที่มีจำนวน ผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุดคือ การให้ความร่วมมือสนับสนุนในการจัดทำแผนพัฒนา อบต. สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่มีส่วนร่วมค่อนข้างมากกิจกรรมที่มีจำนวนผู้ตอบมากที่สุดคือ การได้ร่วม ประชุมการวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล และพร้อมกับประชาคมหมู่บ้านพัฒนาความ เป็นไปได้ของโครงการต่าง ๆ

สุรศักดิ์ พรหมศิริวัฒน์ (2550) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนกับองค์การ ปกครองส่วนท้องถิ่น ในการพัฒนาชุมชนของเทศบาลตำบลท่ามะกา อ.ท่ามะกา จ.กาญจนบุรี 2550 พบว่าในด้านกายภาพและสภาพแวดล้อม ประชาชนมีส่วนร่วม 65.8 % ในด้านสังคมและ เศรษฐกิจนั้น ประชาชนมีส่วนร่วม 80.3 % ในระดับการเมืองและการบริหารนั้น พิจารณาโดยราย

ภาพรวมประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนด้านนี้ 54.3% ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน คือ อายุ และระยะเวลาที่อยู่ในเขตเทศบาล

สมหมาย เติสนา (2544) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน กรณีศึกษา ป่าชุมชน โลกขามป้อม ตำบลแคนเหนือ อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนได้เข้าร่วมเกือบทุกครั้งที่การวางแผนจัดการป่าชุมชน การดำเนินการจัดการป่าชุมชน การติดตามและประเมินผลการจัดการป่าชุมชน ส่วนกิจกรรมการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน ประชาชนเข้าร่วมเป็นบางครั้ง ปัญหาอุปสรรคจากการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชน พบว่า ประชาชนประสบปัญหาอุปสรรคในระดับมาก คือ ขาดการสนับสนุนด้านความรู้ การแนะนำ วัสดุ เครื่องมือ เงินทุน จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ภักจिरา ปกป้อง (2546) ได้ศึกษาการประเมินผลการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน : ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเมืองคำเขื่อนแก้ว จังหวัดยโสธรพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนโดยรวมและรายด้าน 3 ด้าน คือ ด้านการจัดทำแผน ด้านการติดตามและประเมินผล และด้านการร่วมปฏิบัติ มีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ประชาชนที่มีความแตกต่างในเรื่องวุฒิการศึกษา และอาชีพ มีระดับการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลที่ไม่แตกต่างกัน

โกวิทย์ พวงงาม และธีรเดช ฉายอรุณ (2543 : บทคัดย่อ) วิจัยเรื่องความรู้ ทักษะคิด และการปฏิบัติของประชาชนในการมีส่วนร่วมต่อการบริหารงานแบบกระจายอำนาจ ผลการศึกษาพบว่า

1. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญและการกระจายอำนาจอยู่ในระดับปานกลาง (59.0 %) ในขณะที่ทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างในเรื่องเดียวกันนั้น สูงกว่าเล็กน้อย (65.0 %) อย่างไรก็ตามพบว่า การปฏิบัติตนในการมีส่วนร่วมตามแบบกระจายอำนาจนั้นค่อนข้างต่ำ (38.1 %)

2. ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติตนในการมีส่วนร่วมตามแบบกระจายอำนาจนั้น พบว่า ประกอบไปด้วย ระดับการศึกษา เพศ จำนวนกลุ่มที่เป็นสมาชิก ปริมาณสื่อที่เปิดรับเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และทัศนคติต่อรัฐธรรมนูญและการกระจายอำนาจ

คณะผู้ศึกษาวิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ควรส่งเสริมความรู้ความเข้าใจของประชาชน ต่อรัฐธรรมนูญและการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น โดยส่งเสริมสื่อที่เข้าถึงได้ง่ายในระดับท้องถิ่น เช่น หอกระจายข่าว หรือสื่อของรัฐ และส่งเสริมสื่อประเภทบุคคล ได้แก่ ผู้นำชุมชนต่างๆ ที่จะเผยแพร่ข่าวสารให้กับชาวบ้านทั่วไป นอกจากนี้การประชาสัมพันธ์ควรมีลักษณะเฉพาะเจาะจง เน้นเฉพาะเนื้อหาที่ประชาชนในท้องถิ่น นั้นๆ ควรรู้ หรือจะจัดขึ้นในเวทีการเรียนรู้ของชุมชน โดยความร่วมมือขององค์กรชุมชน

องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นและสถาบันการศึกษาในท้องถิ่นนั้นๆ โดยจัดให้ความรู้แก่ประชาชน เดือนละ 1 – 3 ครั้ง

2. ส่งเสริมให้มีการสร้างชุมชนที่เป็นต้นแบบ ของการบริหารงานแบบกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นและหาจุดเด่นหรือปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดผลดำเนินการที่ดีเพื่อเป็นตัวอย่างของชุมชนอื่นๆ รวมทั้งเสริมสร้างเยาวชนประชาธิปไตยให้เกิดในชุมชนดังกล่าวด้วย

3. ส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมในลักษณะเชิงรุกมากขึ้น โดยให้ประชาชนเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มหลายๆ และก่อให้เกิดเครือข่าย รวมทั้งการก่อตั้งกลุ่มลักษณะอื่นๆ เช่น กลุ่มประชาธิปไตย รวมทั้งส่งเสริมให้คนบางกลุ่มที่มีศักยภาพ ได้เข้าร่วมในกิจกรรมของกลุ่มมากยิ่งขึ้น

4. ควรมีการทำการวิจัยในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น อย่างต่อเนื่อง

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการเกษตรของสำนักงานเกษตรอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ การออกแบบวิจัยประกอบด้วย การวิจัยเอกสาร ครอบคลุมถึงความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชน การเก็บข้อมูลภาคสนามจากประชาชนที่มาติดต่อรับบริการจากสำนักงานเกษตรอำเภอหนองกุงศรี เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และเพื่อนำไปพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการเกษตรของสำนักงานเกษตรอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยมีระเบียบวิธีวิจัยและขั้นตอนการศึกษา ดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

กลุ่มประชากรเป้าหมาย (Target Population) ได้แก่ เกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนในพื้นที่อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 10,711 ราย โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างด้วยการเปิดตาราง ทาโร ยามาเน่ ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ 95 % (ระดับความคลาดเคลื่อนที่ 5 %) จะได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการเท่ากับ 385 ราย และเพื่อความสะดวกในการเก็บข้อมูล ผู้ศึกษาจึงเก็บรวบรวมข้อมูลจำนวน 400 ราย โดยใช้วิธีการสุ่มแบบบังเอิญ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นโดยการศึกษาจากเอกสาร ตำรางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นข้อมูลในการกำหนดรูปแบบและกำหนดเนื้อหาของแบบสอบถาม โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาการเกษตร ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของลิเคิรท์ (บุญชม ศรีสะอาด 2548 : 99) มีระดับการมี

ส่วนร่วมให้เลือกตอบ 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยสุด โดยคำถามครอบคลุมเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการเกษตร คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการคิด ด้านการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมดำเนินการ ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบ และ ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์

3. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือในการศึกษา

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ ผู้ศึกษาได้ดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

3.1 การทบทวนวรรณกรรมและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการวิจัย โดยศึกษาจากหนังสือ บทความ ผลงานวิจัย เอกสาร

3.2 กำหนดประเด็นในแบบสอบถาม

3.3 การทดสอบเครื่องมือ เพื่อทดสอบคุณภาพด้านความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ด้วยการสอบถามผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ได้แก่

นายฉลอง โพธิ์สารรัตน์ ตำแหน่ง เกษตรอำเภอห้วยเม็ก

นางสาวสุรีพร ภูห้องเพชร ตำแหน่ง ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองหิน

นางสาวแก้วตา บุญธรรม ตำแหน่ง นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ

และผู้เชี่ยวชาญทางการวิจัยว่าประเด็นที่ใช้มีความเหมาะสมชัดเจน และครอบคลุมในเนื้อหาที่ต้องการศึกษาวิจัยหรือไม่

4. การเก็บรวบรวมข้อมูลการศึกษา

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาเชิงปริมาณในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บข้อมูลประกอบด้วยวิธีการดังต่อไปนี้

4.1 การเก็บข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) ประกอบด้วยวิธีการเก็บข้อมูล การดำเนินการแจกแบบสอบถามให้แก่ประชาชนผู้มารับบริการและร่วมประชุม ดำเนินงานโครงการของสำนักงานเกษตรอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์

4.2 การเก็บข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data)

1) ใช้วิธีการศึกษาจากเอกสารที่มีการรวบรวมไว้แล้ว ได้แก่ ความเป็นมาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2) ศึกษาจากระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ที่ได้กำหนดไว้ตามกฎหมาย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ซึ่งวิเคราะห์ เสนอข้อมูลเป็นตาราง

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการเกษตรของสำนักงานเกษตรอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 400 ราย โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) มีประเด็นการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1) นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์ทั้งหมดมาตรวจให้คะแนนน้ำหนักทั้งหมด ดังนี้

ระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุด	5 คะแนน
ระดับการมีส่วนร่วมมาก	4 คะแนน
ระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง	3 คะแนน
ระดับการมีส่วนร่วมน้อย	2 คะแนน
ระดับการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด	1 คะแนน

2) นำคะแนนเฉลี่ยรายข้อและรายด้านเทียบกับเกณฑ์ดังต่อไปนี้

(บุญชม ศรีสะอาด 2548 : 100) ดังนี้

4.51 – 5.00	หมายถึง	ระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุด
3.51 – 4.50	หมายถึง	ระดับการมีส่วนร่วมมาก
2.51 – 3.50	หมายถึง	ระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง
1.51 – 2.50	หมายถึง	ระดับการมีส่วนร่วมน้อย
1.00 – 1.50	หมายถึง	ระดับการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด

5.3 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการเกษตรจำแนกตามอายุ อาชีพ ระดับการศึกษา และรายได้ โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way Analysis of Variance หรือ One-way ANOVA) และเมื่อพบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทำการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ (Multiple Comparison) โดยวิธีการทดสอบของเชฟเฟ (Scheffe's Method) โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาด้านการเกษตรของสำนักงานเกษตรอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์” ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 ลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาด้านการเกษตร

ส่วนที่ 3 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านการพัฒนาการเกษตร ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนในพื้นที่ที่ทำการศึกษ จำนวน 400 คน ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ ดังแสดงไว้ในตารางที่ 4.1 ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูล มีรายละเอียด ดังนี้

เพศ ประชาชน ร้อยละ 57.0 เป็นหญิง และอีกร้อยละ 43.0 เป็นชาย

อายุ ประชาชน ร้อยละ 44.2 มีอายุ 51 - 60 ปี ร้อยละ 38.3 มีอายุ 41 - 50 ปี ร้อยละ 10.0 และร้อยละ 7.5 มีอายุ 61 ปีขึ้นไป และมีอายุไม่เกิน 40 ปี ตามลำดับ

ระดับการศึกษาของประชาชน ประชาชนร้อยละ 54.0 สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 29.0 สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 11.3 สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 3.2 สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตร/อนุปริญญา ร้อยละ 2.0 และร้อยละ 0.5 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีและสำเร็จการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรีตามลำดับ

อาชีพ ประชาชนร้อยละ 89.8 ประกอบอาชีพเกษตรกร ร้อยละ 7.3 และร้อยละ 3.0 ประกอบอาชีพ รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ และลูกจ้างเอกชน ตามลำดับ

รายได้ ประชาชนร้อยละ 71.8 มีรายได้ 5,001 – 10,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 14.2
มีรายได้ 10,001 – 15,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 8.5 มีรายได้ไม่เกิน 5,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 4.0
และร้อยละ 1.5 มีรายได้ 15,001 – 20,000 บาทต่อเดือน และ 20,001 บาทขึ้นไปต่อเดือน ตามลำดับ

ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของประชาชนจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ลักษณะปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน (คน) (n = 400)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	172	43.0
หญิง	228	57.0
2. อายุ		
ไม่เกิน 40 ปี	30	7.5
41 - 50 ปี	153	38.3
51 - 60 ปี	177	44.2
61 ปี ขึ้นไป	40	10.0
3. ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	216	54.0
มัธยมศึกษาตอนต้น	116	29.0
มัธยมศึกษาตอนปลาย	45	11.3
ประกาศนียบัตร/อนุปริญญา	13	3.2
ปริญญาตรี	8	2.0
สูงกว่าปริญญาตรี	2	0.5
4. อาชีพ		
เกษตรกร	359	89.8
รับราชการ รัฐวิสาหกิจ	29	7.2
ลูกจ้างเอกชน	12	3.0

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ลักษณะปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน (คน) (n = 400)	ร้อยละ
5.รายได้ต่อเดือน		
ไม่เกิน 5,000 บาท	34	8.5
5,001 – 10,000 บาท	287	71.8
10,001 – 15,000 บาท	57	14.2
15,001 – 20,000 บาท	16	4.0
20,001 บาทขึ้นไป	6	1.5

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา ด้านการเกษตร

2.1 การมีส่วนร่วมในการร่วมคิด

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมในการร่วมคิดของประชาชนในการพัฒนาด้านการเกษตรของสำนักงานเกษตรอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้แก่ การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการคิดประชาสัมพันธืกำหนดทางเลือก มีส่วนร่วมในการคิดกำหนดทางเลือก มีส่วนร่วมในการคิดกำหนดพื้นที่เป้าหมาย มีส่วนร่วมในการคิดวางแผนการดำเนินงาน และมีส่วนร่วมในการคิดการดำเนินงาน ดังแสดงไว้ในตารางที่ 4.2 ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

มีส่วนร่วมในการคิดประชาสัมพันธืกำหนดทางเลือก พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 72.5 มีส่วนร่วมในระดับมาก รองลงมามีส่วนร่วมในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 21.2 รองลงมามีส่วนร่วมในระดับน้อยคิดร้อยละ 3.8 และมีส่วนร่วมในระดับมากที่สุดคิดร้อยละ 2.5 โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.74 ซึ่งหมายความว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับมาก

มีส่วนร่วมในการคิดกำหนดทางเลือก พบว่า ประชาชนมีคิดเป็นร้อยละ 45.3 ส่วนร่วมในระดับมาก มีส่วนร่วมในระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 27.5 มีส่วนร่วมในระดับมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 14.0 และมีส่วนร่วมในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 13.3 โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.60 ซึ่งหมายความว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับมาก

มีส่วนร่วมในการคิดกำหนดพื้นที่เป้าหมาย พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 57.0 มีส่วนร่วมในระดับมาก มีส่วนร่วมในระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 18.2 มีส่วนร่วมในระดับมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 16.5 และมีส่วนร่วมในระดับน้อยคิดเป็นร้อยละ 8.3 โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.82 ซึ่งหมายความว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับมาก

มีส่วนร่วมในการคิดวางแผนการดำเนินงาน พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 43.0 มีส่วนร่วมในระดับมาก มีส่วนร่วมในระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 32.3 มีส่วนร่วมในระดับมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 13.5 และมีส่วนร่วมในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 11.2 โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.59 ซึ่งหมายความว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับมาก

มีส่วนร่วมในการคิดการดำเนินงาน พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 43.8 มีส่วนร่วมในระดับมาก มีส่วนร่วมในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 36.7 มีส่วนร่วมในระดับมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 12.5 และมีส่วนร่วมในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 7.0 โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.62 ซึ่งหมายความว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับมาก

ตารางที่ 4.2 การวิเคราะห์ลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาด้านการเกษตร

ประชาชนที่ตอบ แบบสอบถาม (n = 400)	มาก ที่สุด (จำนวน)	มาก (จำนวน)	ปาน กลาง (จำนวน)	น้อย (จำนวน)	น้อย ที่สุด (จำนวน)	ค่า เฉลี่ย	S.D	แปลผล	อันดับ
การมีส่วนร่วม ในการร่วมคิด									
ประชาสัมพันธ กำหนด ทางเลือก	10	290	85	15	-	3.74	.56	มีส่วนร่วม มาก	2
กำหนด ทางเลือก	56	181	110	53	-	3.60	.89	มีส่วนร่วม มาก	4
กำหนดพื้นที่ เป้าหมาย	66	228	73	33	-	3.82	.80	มีส่วนร่วม มาก	5
วางแผนการ ดำเนินงาน	54	172	129	45	-	3.59	.86	มีส่วนร่วม มาก	2
การดำเนินงาน	50	175	147	28	-	3.62	.79	มีส่วนร่วม มาก	3

2.2 การมีส่วนร่วมในการร่วมตัดสินใจ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมในการร่วมตัดสินใจของประชาชน

ในการพัฒนาด้านการเกษตรของสำนักงานเกษตรอำเภอหนองกุรัง จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้แก่ การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจประชาสัมพันธ้กําหนดทางเลือก มีส่วนร่วมในการตัดสินใจกําหนดทางเลือก มีส่วนร่วมในการตัดสินใจกําหนดพื้นที่เป้าหมาย มีส่วนร่วมในการตัดสินใจวางแผนการดำเนินงาน มีส่วนร่วมในการตัดสินใจดำเนินงาน ดังแสดงไว้ในตารางที่ 4.3 ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

มีส่วนร่วมในการตัดสินใจประชาสัมพันธ้กําหนดทางเลือก พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 43.0 มีส่วนร่วมในระดับมาก มีส่วนร่วมในระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 42.0 มีส่วนร่วมในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 11.0 และมีส่วนร่วมในระดับน้อยคิดเป็นร้อยละ 4.0 โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.61 ซึ่งหมายความว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับมาก

มีส่วนร่วมในการตัดสินใจกําหนดทางเลือก พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 50.0 มีส่วนร่วมในระดับมาก มีส่วนร่วมในระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 34.8 มีส่วนร่วมในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 10.8 และมีส่วนร่วมในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 4.5 โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.67 ซึ่งหมายความว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับมาก

มีส่วนร่วมในการตัดสินใจกําหนดพื้นที่เป้าหมาย พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 45.8 มีส่วนร่วมในระดับมาก มีส่วนร่วมในระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 40.5 มีส่วนร่วมในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 10.3 และมีส่วนร่วมในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 3.5 โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.63 ซึ่งหมายความว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับมาก

มีส่วนร่วมในการตัดสินใจวางแผนการดำเนินงาน พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 42.5 มีส่วนร่วมในระดับมาก มีส่วนร่วมในระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 40.3 มีส่วนร่วมในระดับมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 12.3 และมีส่วนร่วมในระดับน้อยคิดเป็นร้อยละ 5.0 โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.62 ซึ่งหมายความว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับมาก

มีส่วนร่วมในการตัดสินใจดำเนินงาน พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 48.8 มีส่วนร่วมในระดับมาก มีส่วนร่วมในระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 32.5 มีส่วนร่วมในระดับมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 12.8 และมีส่วนร่วมในระดับน้อยคิดเป็นร้อยละ 6.0 โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.68 ซึ่งหมายความว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับมาก

ตารางที่ 4.3 การวิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมในการร่วมตัดสินใจของประชาชนในการพัฒนา
ด้านการเกษตร

ประชาชนที่ตอบ แบบสอบถาม (n = 400)	มาก ที่สุด (จำนวน)	มาก (จำนวน)	ปาน กลาง (จำนวน)	น้อย (จำนวน)	น้อย ที่สุด (จำนวน)	ค่า เฉลี่ย	S.D.	แปรผล	อันดับ
การมีส่วนร่วม ในการร่วม ตัดสินใจ									
ประชาสัมพันธ์ กำหนดทางเลือก	44	172	168	16	-	3.61	.73	มีส่วนร่วม มาก	5
กำหนด ทางเลือก	43	200	139	18	-	3.67	.73	มีส่วนร่วม มาก	2
กำหนดพื้นที่ เป้าหมาย	41	183	162	14	-	3.63	.71	มีส่วนร่วม มาก	3
วางแผน การดำเนินงาน	49	170	161	20	-	3.62	.76	มีส่วนร่วม มาก	4
การดำเนินงาน	51	195	130	24	-	3.68	.77	มีส่วนร่วม มาก	1

2.3 การมีส่วนร่วมในการร่วมดำเนินการ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมในการร่วมดำเนินการของประชาชนในการพัฒนาด้านการเกษตรของสำนักงานเกษตรอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้แก่ การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์โครงการ มีส่วนร่วมในการเข้าร่วมโครงการ มีส่วนร่วมในการเป็นวิทยากร มีส่วนร่วมในการเป็นผู้ประสานงาน มีส่วนร่วมในการขอความร่วมมือจากประชาชน ดังแสดงไว้ในตารางที่ 4.4 ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

มีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์โครงการ พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 42.5 มีส่วนร่วมในระดับมาก มีส่วนร่วมในระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 39.8 มีส่วนร่วมในระดับมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 10.8 และมีส่วนร่วมในระดับน้อยคิดเป็นร้อยละ 7.0 โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.57 ซึ่งหมายความว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับมาก

มีส่วนร่วมในการเข้าร่วมโครงการ พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 44.5 มีส่วนร่วมในระดับมาก มีส่วนร่วมในระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 37.0 มีส่วนร่วมในระดับมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 12.3 และมีส่วนร่วมในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 6.3 โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.63 ซึ่งหมายความว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับมาก

มีส่วนร่วมในการเป็นวิทยากร พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 47.3 มีส่วนร่วมในระดับมาก มีส่วนร่วมในระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 39.0 มีส่วนร่วมในระดับมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 9.5 มีส่วนร่วมในระดับน้อยคิดเป็น ร้อยละ 4.0 และมีส่วนร่วมในระดับน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 0.3 โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.62 ซึ่งหมายความว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับมาก

มีส่วนร่วมในการเป็นผู้ประสานงาน พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 46.5 มีส่วนร่วมในระดับมาก มีส่วนร่วมในระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 35.0 มีส่วนร่วมในระดับมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 15.0 และมีส่วนร่วมในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 3.5 โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.73 ซึ่งหมายความว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับมาก

มีส่วนร่วมในการขอความร่วมมือจากประชาชน พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 48.3 มีส่วนร่วมในระดับมาก มีส่วนร่วมในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 36.3 มีส่วนร่วมในระดับมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 12.3 และมีส่วนร่วมในระดับน้อยคิดเป็นร้อยละ 3.3 โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.70 ซึ่งหมายความว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับมาก

ตารางที่ 4.4 การวิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมในการร่วมดำเนินการของประชาชนในการพัฒนา
ด้านการเกษตร

ประชาชนที่ตอบ แบบสอบถาม (n = 400)	มาก ที่สุด (จำนวน)	มาก (จำนวน)	ปาน กลาง (จำนวน)	น้อย (จำนวน)	น้อย ที่สุด (จำนวน)	ค่า เฉลี่ย	S.D.	แปรผล	อันดับ
การมีส่วนร่วม									
ในการร่วม									
ดำเนินการ									
ประชาสัมพันธ์	43	170	159	28	-	3.57	.77	มีส่วนร่วม	5
โครงการ								มาก	
เข้าร่วมโครงการ	46	178	148	25	-	3.63	.78	มีส่วนร่วม	3
								มาก	
เป็นวิทยากร	38	189	156	16	1	3.62	.72	มีส่วนร่วม	4
								มาก	
เป็นผู้	60	186	140	14	-	3.73	.75	มีส่วนร่วม	1
ประสานงาน								มาก	
ขอความร่วมมือ	49	193	145	13	-	3.70	.72	มีส่วนร่วม	2
จากประชาชน								มาก	

2.4 การมีส่วนร่วมในการร่วมตรวจสอบติดตาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมในการร่วมตรวจสอบติดตามของประชาชนในการพัฒนาด้านการเกษตรของสำนักงานเกษตรอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้แก่ การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ตรวจสอบความถูกต้อง มีส่วนร่วมในการตรวจสอบความถูกต้อง มีส่วนร่วมในการวางแผนติดตามการดำเนินงาน มีส่วนร่วมในการติดตามผลการดำเนินงาน มีส่วนร่วมในการรายงานผลการดำเนินงานดังแสดงไว้ในตารางที่ 4.5 ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

มีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ตรวจสอบความถูกต้อง พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 45.0 มีส่วนร่วมในระดับมาก มีส่วนร่วมในระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 35.8

มีส่วนร่วมในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 13.8 และมีส่วนร่วมในระดับน้อยคิดเป็นร้อยละ 5.5 โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.67 ซึ่งหมายความว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับมาก

มีส่วนร่วมในการตรวจสอบความถูกต้อง พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 46.8 มีส่วนร่วมในระดับมาก มีส่วนร่วมในระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 36.0 มีส่วนร่วมในระดับมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 11.5 และมีส่วนร่วมในระดับน้อยคิดเป็นร้อยละ 5.8 โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.64 ซึ่งหมายความว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับมาก

มีส่วนร่วมในการวางแผนติดตามการดำเนินงาน พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 48.3 มีส่วนร่วมในระดับมาก มีส่วนร่วมในระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 34.3 มีส่วนร่วมในระดับมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 13.3 มีส่วนร่วมในระดับน้อยคิดเป็นร้อยละ 4.0 และมีส่วนร่วมในระดับน้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 0.3 โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.70 ซึ่งหมายความว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับมากตามลำดับ

มีส่วนร่วมในการติดตามผลการดำเนินงาน พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 49.8 มีส่วนร่วมในระดับมาก มีส่วนร่วมในระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 33.8 มีส่วนร่วมในระดับมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 12.8 และมีส่วนร่วมในระดับน้อยคิดเป็นร้อยละ 3.8 โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.72 ซึ่งหมายความว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับมาก

ส่วนร่วมในการรายงานผลการดำเนินงาน พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 42.5 มีส่วนร่วมในระดับมาก มีส่วนร่วมในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 38.0 มีส่วนร่วมในระดับมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 12.5 มีส่วนร่วมในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 6.8 และมีส่วนร่วมในระดับน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 0.3 โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.60 ซึ่งหมายความว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับมาก

ตารางที่ 4.5 การวิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมในการร่วมตรวจสอบติดตามของประชาชน
ในการพัฒนาด้านการเกษตร

ประชาชนที่ตอบ แบบสอบถาม (n = 400)	มาก ที่สุด (จำนวน)	มาก (จำนวน)	ปาน กลาง (จำนวน)	น้อย (จำนวน)	น้อย ที่สุด (จำนวน)	ค่า เฉลี่ย	S.D.	แปรผล	อันดับ
มีส่วนร่วม									
ในการร่วม									
ตรวจสอบ									
ติดตาม									
ประชาสัมพันธ์ ตรวจสอบ	55	180	143	22	-	3.67	.78	มีส่วนร่วม มาก	3
ความถูกต้อง ตรวจสอบ	46	187	144	23	-	3.64	.76	มีส่วนร่วม มาก	4
ความถูกต้อง วางแผนติดตาม	53	193	137	16	1	3.70	.75	มีส่วนร่วม มาก	2
การดำเนินงาน ติดตามผล	51	199	135	15	-	3.72	.73	มีส่วนร่วม มาก	1
การดำเนินงาน รายงานผล	50	170	152	27	1	3.60	.80	มีส่วนร่วม มาก	5
การดำเนินงาน								มาก	

2.5 การมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมในการร่วมรับประโยชน์ของประชาชนในการพัฒนาด้านการเกษตรของสำนักงานเกษตรอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ได้แก่ การที่ประชาชนการมีส่วนร่วมรับประโยชน์ด้านความต้องการพื้นฐาน การมีส่วนร่วมรับประโยชน์ด้านคุณภาพชีวิต การมีส่วนร่วมรับประโยชน์ด้านความพึงพอใจ การมีส่วนร่วมรับประโยชน์ด้านผลประโยชน์ส่วนบุคคล การมีส่วนร่วมรับประโยชน์ด้านสังคม ดังแสดงไว้ในตารางที่ 4.6 ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

การมีส่วนร่วมรับประโยชน์ด้านความต้องการพื้นฐาน พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 44.8 มีส่วนร่วมในระดับมาก มีส่วนร่วมในระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 37.3 มีส่วนร่วมในระดับมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 13.8 และมีส่วนร่วมในระดับน้อยคิดเป็นร้อยละ 4.3 โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.68 ซึ่งหมายความว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับมาก

การมีส่วนร่วมรับประโยชน์ด้านคุณภาพชีวิต พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 44.8 มีส่วนร่วมในระดับมาก มีส่วนร่วมในระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 39.3 มีส่วนร่วมในระดับมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 10.8 และมีส่วนร่วมในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 5.3 โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.61 ซึ่งหมายความว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับมาก

การมีส่วนร่วมรับประโยชน์ด้านความพึงพอใจดำเนินงาน พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 49.3 มีส่วนร่วมในระดับมาก มีส่วนร่วมในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 32.5 มีส่วนร่วมในระดับมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 12.3 มีส่วนร่วมในระดับน้อยคิดเป็นร้อยละ 5.8 และมีส่วนร่วมในระดับน้อยที่สุดคิดเป็น ร้อยละ 0.3 โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.68 ซึ่งหมายความว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับมาก

การมีส่วนร่วมรับประโยชน์ด้านผลประโยชน์ส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 46.8 มีส่วนร่วมในระดับมาก มีส่วนร่วมในระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 37.8 มีส่วนร่วมในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 11.8 และมีส่วนร่วมในระดับน้อยคิดเป็นร้อยละ 3.8 โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.67 ซึ่งหมายความว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับมาก

การมีส่วนร่วมรับประโยชน์ด้านสังคม พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 43.8 มีส่วนร่วมในระดับมาก มีส่วนร่วมในระดับปานกลาง คิดเป็น ร้อยละ 39.5 มีส่วนร่วมในระดับมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 11.0 และมีส่วนร่วมในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 5.8 โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.60 ซึ่งหมายความว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับมาก

ตารางที่ 4.6 การวิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมในการร่วมรับประโยชน์ของประชาชนในการพัฒนา
ด้านการเกษตร

ประชาชน ที่ตอบ	มาก ที่สุด (จำนวน)	มาก (จำนวน)	ปาน กลาง (จำนวน)	น้อย (จำนวน)	น้อย ที่สุด (จำนวน)	ค่า เฉลี่ย	S.D.	แปรผล	อันดับ
แบบสอบถาม (n = 400)									
มีส่วนร่วมใน									
การรับ									
ประโยชน์									
ด้านความ ต้องการ พื้นฐาน	55	179	149	17	-	3.68	.76	มีส่วนร่วม มาก	1
ด้านคุณภาพ ชีวิต	43	179	157	21	-	3.61	.75	มีส่วนร่วม มาก	4
ด้านความพึง พอใจ	49	197	130	23	1	3.68	.77	มีส่วนร่วม มาก	1
ด้าน ผลประโยชน์ ส่วนบุคคล	47	187	151	15	-	3.67	.73	มีส่วนร่วม มาก	3
ด้านสังคม	44	175	158	23	-	3.60	.76	มีส่วนร่วม มาก	5

ส่วนที่ 3 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาด้านการเกษตร ของสำนักงานเกษตรอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์

3.1 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการเกษตร

จำแนกตามเพศ

การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการเกษตรจำแนกตามเพศของประชาชน ประกอบด้วย 25 ประเด็น ผลการเปรียบเทียบ ดังแสดงไว้ในตารางที่ 4.7 มีรายละเอียด ดังนี้

3.1.1 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการร่วมคิด จำนวน 5 ประเด็น พบว่าประชาชนที่มีเพศแตกต่างกันมีการมีส่วนร่วมไม่มีความแตกต่างกันทุกประเด็น

3.1.2 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการร่วมตัดสินใจ จำนวน 5 ประเด็น พบว่าประชาชนที่มีเพศแตกต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 1 ประเด็น ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจวางแผนกำหนดทางเลือก ส่วนประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการเกษตร ไม่แตกต่างกันทางสถิติ มีจำนวน 4 ประเด็น

3.1.3 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ จำนวน 5 ประเด็น พบว่าประชาชนที่มีเพศแตกต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 1 ประเด็น ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการดำเนินการเป็นผู้ประสานงาน ส่วนประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการเกษตร ไม่แตกต่างกันทางสถิติ มีจำนวน 4 ประเด็น

3.1.4 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบติดตาม จำนวน 5 ประเด็น พบว่าประชาชนที่มีเพศแตกต่างกันมีการมีส่วนร่วมไม่มีความแตกต่างกันทุกประเด็น

3.1.5 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์ จำนวน 5 ประเด็น พบว่าประชาชนที่มีเพศแตกต่างกันมีการมีส่วนร่วมไม่มีความแตกต่างกันทุกประเด็น

ตารางที่ 4.7 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการเกษตรจำแนกตามเพศ

ประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม (n = 400)	เพศ				ค่า t
	ชาย (n = 172)		หญิง (n = 228)		
	Mean	S.D.	Mean	S.D.	
การมีส่วนร่วมในการร่วมคิด					
ประชาสัมพันธ้กําหนดทางเลือก	3.72	.57	3.75	.57	.509
กําหนดทางเลือก	3.65	.86	3.56	.90	1.009
กําหนดพื้นที่เป้าหมาย	3.76	.85	3.86	.77	1.191
วางแผนการดำเนินงาน	3.59	.84	3.59	.87	.006
การดำเนินงาน	3.56	.80	3.66	.78	1.298
การมีส่วนร่วมในการร่วมตัดสินใจ					
ประชาสัมพันธ้กําหนดทางเลือก	3.61	.73	3.61	.74	.011
กําหนดทางเลือก	3.56	.73	3.75	.72	2.691 *
กําหนดพื้นที่เป้าหมาย	3.61	.71	3.64	.72	.414
วางแผนการดำเนินงาน	3.66	.76	3.59	.76	.973
การดำเนินงาน	3.69	.78	3.68	.76	.080
การมีส่วนร่วมในการร่วมดำเนินการ					
ประชาสัมพันธ้โครงการ	3.52	.81	3.60	.75	1.035
เข้าร่วมโครงการ	3.64	.78	3.62	.78	.268
เป็นวิทยากร	3.62	.77	3.61	.69	.109
เป็นผู้ประสานงาน	3.59	.75	3.84	.74	3.319 *
ขอความร่วมมือจากประชาชน	3.69	.69	3.70	.75	.076
มีส่วนร่วมในการร่วมตรวจสอบติดตาม					
ประชาสัมพันธ้ตรวจสอบความถูกต้อง	3.68	.78	3.66	.78	.228
ตรวจสอบความถูกต้อง	3.65	.77	3.63	.75	.254
วางแผนติดตามการดำเนินงาน	3.73	.74	3.68	.77	.560

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

ประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม (n = 400)	เพศ				ค่า t
	ชาย (n = 172)		หญิง (n = 228)		
	Mean	S.D.	Mean	S.D.	
ติดตามผลการดำเนินงาน	3.71	.71	3.71	.75	.003
รายงานผลการดำเนินงาน	3.57	.81	3.63	.79	.708
มีส่วนร่วมในการรับประโยชน์					
ด้านความต้องการพื้นฐาน	3.71	.75	3.65	.77	.803
ด้านคุณภาพชีวิต	3.56	.77	3.65	.73	1.195
ด้านความพึงพอใจ	3.74	.78	3.62	.76	1.554
ด้านผลประโยชน์ส่วนบุคคล	3.67	.72	3.66	.74	.225
ด้านสังคม	3.65	.73	3.56	.78	1.182

3.2 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการเกษตร

จำแนกตามอายุ

การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการเกษตรจำแนกตามอายุของประชาชน ประกอบด้วย 25 ประเด็น ผลการเปรียบเทียบ ดังแสดงไว้ในตารางที่ 4.8 มีรายละเอียด ดังนี้

3.2.1 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการร่วมคิด จำนวน 5 ประเด็น พบว่าประชาชนที่มีอายุแตกต่างกันมีการมีส่วนร่วมไม่มีความแตกต่างกันทุกประเด็น

3.2.2 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการร่วมตัดสินใจ จำนวน 5 ประเด็น พบว่าประชาชนที่มีอายุแตกต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 2 ประเด็น ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจประชาสัมพันธกำหนดทางเลือกและการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจดำเนินงาน ส่วนประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการเกษตรไม่แตกต่างกันทางสถิติ มีจำนวน 3 ประเด็น

3.2.3 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ จำนวน 5 ประเด็น พบว่าประชาชนที่มีอายุแตกต่างกันมีการมีส่วนร่วมไม่มีความแตกต่างกันทุกประเด็น

3.2.4 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบติดตาม จำนวน 5 ประเด็น พบว่าประชาชนที่มีอายุแตกต่างกันมีการมีส่วนร่วมไม่มีความแตกต่างกันทุกประเด็น

3.2.5 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์ จำนวน 5 ประเด็น พบว่า ประชาชนที่มีอายุแตกต่างกันมีการมีส่วนร่วมไม่มีความแตกต่างกันทุกประเด็น

ตารางที่ 4.8 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการเกษตรจำแนกตามอายุ

ประชาชนที่ตอบ แบบสอบถาม (n = 400)	อายุของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม								ค่า F
	น้อยกว่า 40 ปี (n = 30)		41 – 50 ปี (n = 153)		51 – 60 ปี (n = 177)		60 ปีขึ้นไป (n = 40)		
	Mean	S.D.	Mean	S.D.	Mean	S.D.	Mean	S.D.	
การมีส่วนร่วมในการร่วมคิด									
ประชาสัมพันธก์ำหนด ทางเลือก	3.73	.45	3.75	.54	3.76	.55	3.60	.78	.892
กำหนดทางเลือก	3.70	.88	3.66	.87	3.48	.94	3.83	.64	2.317
กำหนดพื้นที่เป้าหมาย	3.93	.74	3.82	.84	3.78	.79	3.87	.76	.408
วางแผนการดำเนินงาน	3.67	.84	3.59	.88	3.59	.85	3.50	.88	.225
การดำเนินงาน	3.53	.68	3.58	.83	3.66	.76	3.63	.87	.394
การมีส่วนร่วมในการร่วม ตัดสินใจ									
ประชาสัมพันธก์ำหนด ทางเลือก	3.77	.77	3.61	.72	3.65	.72	3.32	.80	2.670 *
กำหนดทางเลือก	3.50	.78	3.72	.71	3.66	.72	3.62	.77	.905
กำหนดพื้นที่เป้าหมาย	3.43	.90	3.64	.72	3.64	.70	3.65	.58	.800
วางแผนการดำเนินงาน	3.43	.63	3.65	.77	3.67	.78	3.42	.71	1.800
การดำเนินงาน	3.47	.78	3.67	.76	3.78	.75	3.45	.85	2.991 *
การมีส่วนร่วมในการร่วม ดำเนินการ									
ประชาสัมพันธก์องการ	3.60	.77	3.59	.74	3.56	.82	3.50	.75	.186
เข้าร่วมโครงการ	3.63	.81	3.60	.79	3.65	.78	3.62	.70	.106
เป็นวิทยากร	3.63	.67	3.56	.74	3.65	.72	3.70	.72	.669
เป็นผู้ประสานงาน	3.80	.81	3.70	.79	3.75	.71	3.73	.72	.196

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

ประชาชนที่ตอบ แบบสอบถาม (n = 400)	อายุของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม								ค่า F
	น้อยกว่า 40 ปี (n = 30)		41 – 50 ปี (n = 153)		51 – 60 ปี (n = 177)		60 ปีขึ้นไป (n = 40)		
	Mean	S.D.	Mean	S.D.	Mean	S.D.	Mean	S.D.	
ขอความร่วมมือจาก ประชาชน มีส่วนร่วมในการร่วม ตรวจสอบติดตาม	3.73	.69	3.71	.75	.70	.74	3.60	.59	.272
ประชาสัมพันธ์ตรวจสอบ ความถูกต้อง	3.87	.86	3.65	.75	3.64	.81	3.75	.70	.917
ตรวจสอบความถูกต้อง วางแผนติดตาม	3.73	.69	3.65	.82	3.58	.73	3.78	.70	.933
การดำเนินงาน	3.57	.86	3.76	.77	3.75	.71	3.40	.78	2.977
ติดตามผลการดำเนินงาน	3.83	3.65	3.71	.79	3.67	.69	3.88	.76	1.167
รายงานผลการดำเนินงาน	3.60	.93	3.56	.79	3.61	.83	3.73	.55	.446
มีส่วนร่วมในการรับ ประโยชน์									
ด้านความต้องการพื้นฐาน	3.70	.84	3.69	.82	3.65	.70	3.73	.75	.129
ด้านคุณภาพชีวิต	3.53	.63	3.65	.79	3.59	.75	3.60	.67	.332
ด้านความพึงพอใจ	3.60	.77	3.68	.81	3.69	.77	3.63	.67	.190
ด้านผลประโยชน์ส่วน บุคคล	3.73	.78	3.72	.73	3.66	.70	3.40	.78	2.212
ด้านสังคม	3.60	.72	3.67	.79	3.54	.75	3.58	.71	.827

* หมายถึง แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** หมายถึง แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

*** หมายถึง แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

3.3 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการเกษตรจำแนกตามระดับการศึกษา

การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการเกษตรจำแนกตามระดับการศึกษาของประชาชน ประกอบด้วย 25 ประเด็น ผลการเปรียบเทียบ ดังแสดงไว้ในตารางที่ 4.9 มีรายละเอียด ดังนี้

3.3.1 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการร่วมคิด จำนวน 5 ประเด็น พบว่าประชาชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีการมีส่วนร่วมไม่มีความแตกต่างกันทุกประเด็น

3.3.2 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการร่วมตัดสินใจ จำนวน 5 ประเด็น พบว่าประชาชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีการมีส่วนร่วมไม่มีความแตกต่างกันทุกประเด็น

3.3.3 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ จำนวน 5 ประเด็น พบว่าประชาชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีการมีส่วนร่วมไม่มีความแตกต่างกันทุกประเด็น

3.3.4 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบติดตาม จำนวน 5 ประเด็น พบว่าประชาชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีการมีส่วนร่วมไม่มีความแตกต่างกันทุกประเด็น

3.3.5 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์ จำนวน 5 ประเด็น พบว่าประชาชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 1 ประเด็น ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์ด้านคุณภาพชีวิต ส่วนประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการเกษตรไม่แตกต่างกันทางสถิติ มีจำนวน 4 ประเด็น

ตารางที่ 4.9 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการเกษตรจำแนกตามระดับการศึกษา

ประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม (n = 400)	ระดับการศึกษาของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม												ค่า F						
	ประถมศึกษา (n = 216)	มัธยมศึกษาตอนต้น (n = 116)	มัธยมศึกษาตอนปลาย (n = 45)	ประกาศนียบัตร/อนุปริญญา (n = 13)	ปริญญาตรี (n = 8)	สูงกว่าปริญญาตรี (n = 2)	Mean	S.D.	Mean	S.D.	Mean	S.D.		Mean	S.D.	Mean	S.D.	Mean	S.D.
การมีส่วนร่วม																			
ในการร่วมคิด																			
ประชาสัมพันธกำหนดทางเลือก	3.75	.57	3.76	.52	3.71	.63	3.54	.66	3.50	.53	3.50	.71	.765						

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

ประชาชนที่ตอบ แบบสอบถาม (n = 400)	ระดับการศึกษาของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม												ค่า F
	ประถมศึกษา		มัธยมศึกษา ตอนต้น		มัธยมศึกษา ตอนปลาย		ประกาศนียบัตร/ อนุปริญญา		ปริญญาตรี		สูงกว่า ปริญญาตรี		
	(n = 216)	(n = 116)	(n = 116)	(n = 45)	(n = 13)	(n = 8)	(n = 8)	(n = 2)	(n = 2)	(n = 2)	(n = 2)		
	Mean	S.D.	Mean	S.D.	Mean	S.D.	Mean	S.D.	Mean	S.D.	Mean	S.D.	
กำหนด ทางเลือก	3.59	.93	3.63	.77	3.47	.92	4.00	.81	6.63	1.06	3.00	1.41	.944
กำหนดพื้นที่ เป้าหมาย	3.82	.81	3.84	.82	3.73	.72	3.77	.93	3.75	.71	4.50	.71	.420
วางแผนการ ดำเนินงาน	3.55	.87	3.66	.80	3.49	.97	3.69	1.03	3.88	.64	3.50	.71	.598
การดำเนินงาน	3.60	.76	3.66	.81	3.64	.85	3.69	.85	3.25	.89	3.00	.00	.714
การมีส่วนร่วม													
ร่วมในการ													
ร่วมตัดสินใจ													
ประชาสัมพันธ์ ชี้กำหนด ทางเลือก	3.63	.75	3.55	.71	3.69	.67	3.38	.77	3.88	.83	3.50	.71	.741
กำหนด ทางเลือก	3.66	.72	3.71	.72	3.67	.74	3.61	.96	3.38	.74	4.00	.00	.462
กำหนดพื้นที่ เป้าหมาย	3.66	.72	3.60	.72	3.44	.72	3.92	.49	3.63	.74	4.00	.00	1.25 2
วางแผนการ ดำเนินงาน	3.63	.76	3.64	.69	3.53	.92	3.54	.88	3.50	.76	4.50	.71	.735
การดำเนินงาน	3.72	.76	3.68	.75	3.55	.89	3.69	.48	3.50	.93	3.50	.71	.444
การมีส่วนร่วม													
ในการร่วม													
ดำเนินการ													
ประชาสัมพันธ์ โครงการ	3.57	.78	3.58	.77	3.53	.76	3.77	.73	3.37	1.06	3.50	.71	.296
เข้าร่วม โครงการ	3.63	.82	3.59	.72	3.62	.72	4.00	.58	3.75	1.03	3.00	.00	.962

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

ประชาชนที่ตอบ แบบสอบถาม (n = 400)	ระดับการศึกษาของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม												ค่า F
	ประถมศึกษา		มัธยมศึกษา ตอนต้น		มัธยมศึกษา ตอนปลาย		ประกาศนียบัตร/ อนุปริญญา		ปริญญาตรี		สูงกว่า ปริญญาตรี		
	Mean	S.D.	Mean	S.D.	Mean	S.D.	Mean	S.D.	Mean	S.D.	Mean	S.D.	
เป็นวิทยากร	3.62	.74	3.59	.71	3.62	.75	3.69	.63	3.63	.52	4.50	.71	.645
เป็นผู้ ประสานงาน	3.72	.79	3.76	.72	3.78	.60	3.54	.78	3.75	1.04	3.50	.71	.285
ขอความ ร่วมมือจาก ประชาชน มีส่วนร่วม การร่วม ตรวจสอบ ติดตาม	3.69	.74	3.71	.67	3.73	.72	3.31	.95	4.12	.64	3.50	.71	1.399
ประชาสัมพันธ์ ชี้แจง ความถูกต้อง ตรวจสอบ ความถูกต้อง วางแผน ติดตามการ ดำเนินงาน ติดตาม ผลการ ดำเนินงาน	3.64	.79	3.73	.76	3.69	.76	3.38	.77	3.87	.83	4.00	.00	.753
รายงานผล การดำเนินงาน	3.59	.76	3.70	.71	3.78	.85	3.54	.77	3.38	.74	4.00	1.41	.931
	3.75	.77	3.68	.74	3.62	.72	3.69	.75	3.25	.71	3.50	.71	.894
	3.67	.71	3.80	.76	3.67	.74	3.62	.87	4.00	.76	4.00	.00	.870
	3.59	.83	3.66	.80	3.47	.66	3.69	.63	3.63	1.06	3.50	.71	.439

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

ประชาชนที่ตอบ แบบสอบถาม (n = 400)	ระดับการศึกษาของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม												ค่า F
	ประถมศึกษา		มัธยมศึกษา ตอนต้น		มัธยมศึกษา ตอนปลาย		ประกาศนียบัตร/ อนุปริญญา		ปริญญาตรี		สูงกว่า ปริญญาตรี		
	Mean	S.D.	Mean	S.D.	Mean	S.D.	Mean	S.D.	Mean	S.D.	Mean	S.D.	
มีส่วนร่วมใน													
การรับ													
ประโยชน์													
ด้านความ	3.63	.73	3.70	.84	3.78	.70	3.85	.80	3.87	.83	3.50	.71	.566
ต้องการ													
พื้นฐาน													
ด้านคุณภาพ	3.72	.75	3.50	.68	3.42	.84	3.69	.85	3.25	.46	3.00	.00	2.771*
ชีวิต													
ด้านความพึง	3.58	.77	3.77	.78	3.84	.70	3.77	0.83	3.63	.92	4.00	.00	1.500
พอใจ													
ด้าน	3.67	.77	3.58	.67	3.93	.72	3.61	.65	3.50	.53	3.50	.71	1.673
ผลประโยชน์													
ส่วนบุคคล													
ด้านสังคม	3.57	.77	3.62	.77	3.69	.76	3.69	.63	3.37	.52	3.50	.71	.374

3.4 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการเกษตรจำแนก

ตามอาชีพ

การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการเกษตรจำแนกตามอาชีพของประชาชน ประกอบด้วย 25 ประเด็น ผลการเปรียบเทียบ ดังแสดงไว้ในตารางที่ 4.10 มีรายละเอียด ดังนี้

3.4.1 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการร่วมคิด จำนวน 5 ประเด็น พบว่าประชาชนที่มีอาชีพแตกต่างกันมีการมีส่วนร่วมไม่มีความแตกต่างกันทุกประเด็น

3.4.2 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการร่วมตัดสินใจ จำนวน 5 ประเด็น พบว่าประชาชนที่มีอาชีพแตกต่างกันมีการมีส่วนร่วมไม่มีความแตกต่างกันทุกประเด็น

3.4.3 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ จำนวน 5 ประเด็น พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพแตกต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 1 ประเด็น ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการขอความร่วมมือจากประชาชน ส่วนประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการเกษตรไม่แตกต่างกันทางสถิติ มีจำนวน 4 ประเด็น

3.4.5 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบติดตาม จำนวน 5 ประเด็น พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพแตกต่างกันมีการมีส่วนร่วมไม่มีความแตกต่างกันทุกประเด็น

3.4.6 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์ จำนวน 5 ประเด็น พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพแตกต่างกันมีการมีส่วนร่วมไม่มีความแตกต่างกันทุกประเด็น

ตารางที่ 4.10 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการเกษตรจำแนกตามอาชีพ

ประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม (n = 400)	อาชีพของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม						ค่า F
	เกษตรกร (n = 359)		รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ (n = 29)		ลูกจ้างเอกชน (n = 12)		
	Mean	S.D.	Mean	S.D.	Mean	S.D.	
การมีส่วนร่วมในการร่วมคิด							
ประชาสัมพันธ้กําหนดทางเลือก	3.74	.55	3.66	.67	3.75	.75	.331
กําหนดทางเลือก	3.60	.90	3.65	.90	3.42	.51	.312
กําหนดพื้นที่เป้าหมาย	3.83	.80	3.79	.82	3.58	.99	.548
วางแผนการดำเนินงาน	3.59	.87	3.55	.87	3.50	.67	.095
การดำเนินงาน	3.62	.79	3.69	.85	3.33	.49	.895
การมีส่วนร่วมในการร่วมตัดสินใจ							
ประชาสัมพันธ้กําหนดทางเลือก	3.61	.73	3.59	.82	3.58	.67	.026
กําหนดทางเลือก	3.67	.72	3.70	.76	3.50	.90	.344
กําหนดพื้นที่เป้าหมาย	3.63	.72	3.52	.74	3.67	.49	.383
วางแผนการดำเนินงาน	3.62	.77	3.72	.70	3.33	.78	1.118
การดำเนินงาน	3.68	.78	3.62	.68	3.83	.83	.322

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

ประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม (n = 400)	อาชีพของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม						ค่า F
	เกษตรกร (n = 359)		รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ (n = 29)		ลูกจ้างเอกชน (n = 12)		
	Mean	S.D.	Mean	S.D.	Mean	S.D.	
การมีส่วนร่วมในการร่วม							
ดำเนินการ							
ประชาสัมพันธ์โครงการ	3.57	.78	3.59	.78	3.41	.51	.244
เข้าร่วมโครงการ	3.62	.79	3.72	.70	3.58	.51	.254
เป็นวิทยากร	3.62	.74	3.59	.63	3.67	.49	.055
เป็นผู้ประสานงาน	3.74	.75	3.65	.77	3.50	.80	.760
ขอความร่วมมือจากประชาชน	3.71	.72	3.72	.65	3.08	.67	4.503 *
มีส่วนร่วมในการร่วมตรวจสอบ							
ติดตาม							
ประชาสัมพันธ์ตรวจสอบความ	3.68	.78	3.59	.91	3.50	.52	.497
ถูกต้อง							
ตรวจสอบความถูกต้อง	3.64	.77	3.62	.68	3.67	.65	.017
วางแผนติดตามการดำเนินงาน	3.69	.75	3.79	.77	3.83	.72	.481
ติดตามผลการดำเนินงาน	3.72	.74	3.62	.68	3.67	.78	.295
รายงานผลการดำเนินงาน	3.60	.77	3.59	1.02	3.58	1.08	.010
มีส่วนร่วมในการรับประโยชน์							
ด้านความต้องการพื้นฐาน	3.66	.77	3.86	.64	3.75	.75	.971
ด้านคุณภาพชีวิต	3.62	.75	3.59	.73	3.41	.67	.437
ด้านความพึงพอใจ	3.68	.78	3.52	.78	3.75	.45	.693
ด้านผลประโยชน์ส่วนบุคคล	3.69	.74	3.45	.63	3.58	.51	1.491
ด้านสังคม	3.59	.77	3.58	.68	3.75	.62	.243

* หมายถึง แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** หมายถึง แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

*** หมายถึง แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

3.5 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการเกษตรจำแนกตามรายได้

การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการเกษตรจำแนกตามรายได้ของประชาชน ประกอบด้วย 25 ประเด็น ผลการเปรียบเทียบ ดังแสดงไว้ในตารางที่ 4.11 มีรายละเอียด ดังนี้

3.5.1 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการร่วมคิด จำนวน 5 ประเด็น พบว่าประชาชนที่มีรายได้แตกต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 1 ประเด็น ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการคิดประชาสัมพันธกำหนดทางเลือก มีรายได้แตกต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 จำนวน 1 ประเด็น ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการคิดกำหนดทางเลือก ส่วนประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการเกษตรไม่แตกต่างกันทางสถิติ มีจำนวน 3 ประเด็น

3.5.2 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการร่วมตัดสินใจ จำนวน 5 ประเด็น พบว่าประชาชนที่มีรายได้แตกต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 1 ประเด็น ได้แก่ การมีส่วนร่วมในตัดสินใจกำหนดทางเลือก ส่วนประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการเกษตรไม่แตกต่างกันทางสถิติ มีจำนวน 4 ประเด็น

3.5.3 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ จำนวน 5 ประเด็น พบว่าประชาชนที่มีรายได้แตกต่างกันมีการมีส่วนร่วมไม่มีความแตกต่างกันทุกประเด็น

3.5.4 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบติดตาม จำนวน 5 ประเด็น พบว่าประชาชนที่มีรายได้แตกต่างกันมีการมีส่วนร่วมไม่มีความแตกต่างกันทุกประเด็น

3.5.5 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์ จำนวน 5 ประเด็น พบว่าประชาชนที่มีรายได้แตกต่างกันมีการมีส่วนร่วมไม่มีความแตกต่างกันทุกประเด็น

ตารางที่ 4.11 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการเกษตรจำแนกตามรายได้

ประชาชนที่ตอบ แบบสอบถาม (n = 400)	รายได้ของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม										ค่า F
	ไม่เกิน 5,000		5,001- 10,000		10,001 – 15,000		15,001- 20,000		20,001 ขึ้น ไป		
	(n = 34)	(n = 287)	(n = 57)	(n = 16)	(n = 6)	Mean	S.D.	Mean	S.D.	Mean	
การมีส่วนร่วม											
ในการร่วมคิด											
ประชาสัมพันธ	3.65	.60	3.73	.56	3.91	.39	3.56	.81	3.33	.82	2.788*
กำหนดทางเลือก											
กำหนด	3.68	.73	3.68	.87	3.07	.90	3.75	.86	4.00	.63	6.478**
ทางเลือก											
กำหนดพื้นที่	3.68	.77	3.84	.80	3.82	.80	3.75	.93	3.67	1.03	.396
เป้าหมาย											
วางแผนการ	3.56	.70	3.57	.86	3.73	.86	3.50	1.09	3.33	.82	.635
ดำเนินงาน											
การดำเนินงาน	3.56	.70	3.64	.81	3.49	.73	3.75	.86	3.66	1.03	.587
การมีส่วนร่วม											
ในการร่วม											
ตัดสินใจ											
ประชาสัมพันธ	3.79	.69	3.57	.74	3.75	.71	3.37	.81	3.50	.55	1.704
กำหนดทางเลือก											
กำหนด	3.74	.57	3.63	.75	3.89	.64	3.69	.70	3.17	.75	2.440 *
ทางเลือก											
กำหนดพื้นที่	3.68	.77	3.61	.71	3.68	.71	3.62	.72	3.50	.55	.205
เป้าหมาย											
วางแผน	3.68	.73	3.62	.75	3.54	.85	3.63	.88	4.00	.63	.558
ดำเนินงาน											
การดำเนินงาน	3.53	.83	3.68	.76	3.75	.81	3.94	.68	3.33	.52	1.210

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

ประชาชนที่ตอบ แบบสอบถาม (n = 400)	รายได้ของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม										ค่า F
	ไม่เกิน 5,000 (n = 34)		5,001- 10,000 (n = 287)		10,001 – 15,000 (n = 57)		15,001- 20,000 (n = 16)		20,001 ขึ้นไป (n = 6)		
	Mean	S.D.	Mean	S.D.	Mean	S.D.	Mean	S.D.	Mean	S.D.	
การมีส่วนร่วม											
ในการร่วม											
ดำเนินการ											
ประชาสัมพันธ์	3.53	.75	3.58	.79	3.56	.80	3.50	.63	3.33	.52	.224
โครงการ											
เข้าร่วมโครงการ	3.56	.89	3.66	.77	3.47	.76	3.69	.79	3.83	.75	.865
เป็นวิทยากร	3.68	.94	3.60	.73	3.70	.53	3.69	.60	3.33	.82	.582
เป็นผู้	3.94	.85	3.69	.75	3.84	.67	3.69	.79	3.33	.82	1.588
ประสานงาน											
ขอความร่วมมือ	3.85	.66	3.70	.73	3.59	.73	3.62	.72	3.83	.75	.760
จากประชาชน											
มีส่วนร่วมใน											
การร่วม											
ตรวจสอบติดตาม											
ประชาสัมพันธ์	3.88	.81	3.66	.77	3.58	.75	3.62	.88	3.67	.82	.840
ตรวจสอบความ											
ถูกต้อง											
ตรวจสอบ	3.76	.85	3.64	.75	3.53	.76	3.69	.79	3.83	.41	.659
ความถูกต้อง											
วางแผนติดตาม	3.47	.86	3.71	.75	3.79	.73	3.75	.68	3.67	.82	1.018
การดำเนินงาน											
ติดตามผลการ	3.82	.72	3.71	.73	3.70	.80	3.62	.72	3.83	.41	.297
ดำเนินงาน											
รายงานผลการ	3.65	.73	3.61	.77	3.45	.98	3.62	.81	4.17	.75	1.267
ดำเนินงาน											

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

ประชาชนที่ตอบ แบบสอบถาม (n = 400)	รายได้ของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม										ค่า F
	ไม่เกิน 5,000 (n = 34)		5,001- 10,000 (n = 287)		10,001 – 15,000 (n = 57)		15,001- 20,000 (n = 16)		20,001 ขึ้นไป (n = 6)		
	Mean	S.D.	Mean	S.D.	Mean	S.D.	Mean	S.D.	Mean	S.D.	
มีส่วนร่วมใน											
การรับประโยชน์											
ด้านความ	3.82	.79	3.64	.75	3.65	.81	3.94	.57	4.17	.75	1.561
ต้องการพื้นฐาน											
ด้านคุณภาพชีวิต	3.73	.66	3.61	.78	3.53	.66	3.56	.73	3.83	.75	.564
ด้านความ	3.82	.79	3.69	.77	3.58	.73	3.31	.87	4.17	.41	2.063
พึงพอใจ											
ด้าน	3.73	.71	3.69	.75	3.53	.66	3.75	.68	3.17	.41	1.433
ผลประโยชน์											
ส่วนบุคคล											
ด้านสังคม	3.59	.82	3.59	.78	3.67	.66	3.50	.63	3.67	.81	1.99

* หมายถึง แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** หมายถึง แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

*** หมายถึง แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการเกษตรของสำนักงานเกษตรอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลในการพัฒนาการเกษตรของสำนักงานเกษตรอำเภอ หนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ 2) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการเกษตรของสำนักงานเกษตรอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ 3) เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการเกษตรของสำนักงานเกษตรอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 4) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการเกษตรของสำนักงานเกษตรอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ขอบเขตการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ด้านวิธีการดำเนินงานวิจัย เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ด้านพื้นที่ในการวิจัย เขตพื้นที่อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านเนื้อหาเป็นการวิจัยเกี่ยวกับสภาพปัญหาและศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการเกษตรของสำนักงานเกษตรอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้านประชากร การวิจัยครั้งนี้ ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการเกษตรของสำนักงานเกษตรอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ประชากรกลุ่มนี้ คือ เกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนในอำเภอหนองกุงศรี จำนวน 400 คน ด้านระยะเวลาในการวิจัย เริ่มดำเนินการศึกษาตั้งแต่เดือน สิงหาคม-ธันวาคม 2557 โดยใช้วิธีการสุ่มแบบบังเอิญ เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อประมวลผลการวิจัย และข้อเสนอแนะจากการวิจัยซึ่งผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

1. สรุปผลการศึกษา

จากการศึกษาข้อมูล สรุปผลการศึกษา ดังนี้

1. ประชาชนที่มีเพศแตกต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมแตกต่างกัน จำนวน 2 ประเด็น ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจวางแผนกำหนดทางเลือก และการมีส่วนร่วมในการดำเนินการเป็นผู้ประสานงาน

2. ประชาชนที่มีอายุแตกต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมแตกต่างกัน จำนวน 2 ประเด็น ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจประชาสัมพันธ์กำหนดทางเลือกและการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจดำเนินงาน
3. ประชาชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมแตกต่างกัน จำนวน 1 ประเด็น ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์ด้านคุณภาพชีวิต
4. ประชาชนที่มีอาชีพแตกต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมแตกต่างกัน จำนวน 1 ประเด็น ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการขอความร่วมมือจากประชาชน
5. ประชาชนที่มีรายได้แตกต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมแตกต่างกัน จำนวน 2 ประเด็น ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการคิดประชาสัมพันธ์กำหนดทางเลือก และการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดทางเลือก

2. อภิปรายผล

จากการศึกษาผลการมีส่วนร่วมในการพัฒนาด้านการเกษตรของสำนักงานเกษตรอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ พบประเด็นที่สมควรนำมาอภิปราย ดังนี้

2.1 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนในพื้นที่ที่ทำการศึกษ จำนวน 400 คน พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 57.0) อายุอยู่ระหว่าง 51 – 60 ปี (ร้อยละ 44.2) สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 54.0) มีอาชีพเกษตรกร (ร้อยละ 89.8) และรายได้ อยู่ระหว่าง 5,001 – 10,000 บาทต่อเดือน (ร้อยละ 71.8)

2.2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาด้านการเกษตร

2.2.1 การมีส่วนร่วมในการร่วมคิด

การมีส่วนร่วมในการร่วมคิดของประชาชนในการพัฒนาด้านการเกษตรของสำนักงานเกษตรอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า

มีส่วนร่วมในการคิดประชาสัมพันธ์กำหนดทางเลือก

- ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับมาก

มีส่วนร่วมในการคิดกำหนดทางเลือก

- ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับมาก

มีส่วนร่วมในการคิดกำหนดพื้นที่เป้าหมาย

- ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับมาก

มีส่วนร่วมในการคิดวางแผนการดำเนินงาน

- ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับมาก

มีส่วนร่วมในการคิดการดำเนินงาน

- ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับมาก

2.2.2 การมีส่วนร่วมในการร่วมตัดสินใจ

การมีส่วนร่วมในการร่วมตัดสินใจของประชาชนในการพัฒนา
ด้านการเกษตรของสำนักงานเกษตรอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า

มีส่วนร่วมในการตัดสินใจประชาสัมพันธ้กําหนดทางเลือก

- ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับมาก

มีส่วนร่วมในการตัดสินใจกําหนดทางเลือก

- ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับมาก

มีส่วนร่วมในการตัดสินใจกําหนดพื้นที่

- ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับมาก

มีส่วนร่วมในการตัดสินใจวางแผนการดำเนินงาน

- ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับมาก

มีส่วนร่วมในการตัดสินใจดำเนินงาน

- ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับมาก

2.2.3 การมีส่วนร่วมในการร่วมดำเนินการ

การมีส่วนร่วมในการร่วมดำเนินการของประชาชนในการพัฒนา
ด้านการเกษตรของสำนักงานเกษตรอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า

มีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ้โครงการ

- ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับมาก

มีส่วนร่วมในการเข้าร่วมโครงการ

- ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับมาก

มีส่วนร่วมในการเป็นวิทยากร

- ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับมาก

มีส่วนร่วมในการเป็นผู้ประสานงาน

- ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับมาก

มีส่วนร่วมในการขอความร่วมมือจากประชาชน

- ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับมาก

2.2.4 การมีส่วนร่วมในการร่วมตรวจสอบติดตาม

การมีส่วนร่วมในการร่วมตรวจสอบติดตามของประชาชนในการพัฒนา
ด้านการเกษตรของสำนักงานเกษตรอำเภอหนองคูบุรี จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า

มีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ตรวจสอบความถูกต้อง

- ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับมาก

มีส่วนร่วมในการตรวจสอบความถูกต้อง

- ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับมาก

มีส่วนร่วมในการวางแผนติดตามการดำเนินงาน

- ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับมาก

มีส่วนร่วมในการติดตามผลการดำเนินงาน

- ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับมาก

มีส่วนร่วมในการรายงานผลการดำเนินงาน

- ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับมาก

2.2.5 การมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์

การมีส่วนร่วมในการร่วมรับประโยชน์ของประชาชนในการพัฒนา
ด้านการเกษตรของสำนักงานเกษตรอำเภอหนองคูบุรี จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า

การมีส่วนร่วมรับประโยชน์ด้านความต้องการพื้นฐาน

- ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับมาก

การมีส่วนร่วมรับประโยชน์ด้านคุณภาพชีวิต

- ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับมาก

การมีส่วนร่วมรับประโยชน์ด้านความพึงพอใจ

- ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับมาก

การมีส่วนร่วมรับประโยชน์ด้านผลประโยชน์ส่วนบุคคล

- ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับมาก

การมีส่วนร่วมรับประโยชน์ด้านสังคม

- ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับมาก

2.3 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาด้านการเกษตร ของสำนักงานเกษตรอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์

2.3.1 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการเกษตร

จำแนกตามเพศ

ผลการเปรียบเทียบ พบว่า ประชาชนที่มีเพศแตกต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 2 ประเด็น ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจวางแผนกำหนดทางเลือก และการมีส่วนร่วมในการดำเนินการเป็นผู้ประสานงาน

2.3.2 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการเกษตร

จำแนกตามอายุ

ผลการเปรียบเทียบ พบว่า ประชาชนที่มีอายุแตกต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 2 ประเด็น ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจประชาสัมพันธ์กำหนดทางเลือกและการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจดำเนินงาน

2.3.3 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการเกษตร

จำแนกตามระดับการศึกษา

ผลการเปรียบเทียบ พบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 1 ประเด็น ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์ด้านคุณภาพชีวิต

2.3.4 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการเกษตร

จำแนกตามอาชีพ

ผลการเปรียบเทียบ พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพแตกต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 1 ประเด็น ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการขอความร่วมมือจากประชาชน

2.3.5 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการเกษตร

จำแนกตามรายได้

ผลการเปรียบเทียบ พบว่า ประชาชนที่มีรายได้แตกต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 2 ประเด็น ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการคิดประชาสัมพันธ์กำหนดทางเลือก และการมีส่วนร่วมในตัดสินใจกำหนดทางเลือก มีรายได้แตกต่างกันมีระดับการมีส่วนร่วมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 จำนวน 1 ประเด็น ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการคิดกำหนดทางเลือก

3. ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษานี้สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผน ปรับปรุง พัฒนาการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ โครงการต่าง ๆ เพื่อให้การพัฒนาการเกษตรมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยข้อเสนอแนะจากผลการศึกษา มีดังนี้

3.1 ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

- ควรส่งเสริมให้ประชาชนที่เป็นเพศชายมีส่วนร่วมในการพัฒนาการเกษตรเพิ่มมากขึ้น
- ควรส่งเสริมให้ประชาชนที่มีอายุไม่เกิน 40 ปี และมีอายุ 61 ปีขึ้นไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาการเกษตรเพิ่มมากขึ้น
- ควรส่งเสริมให้ประชาชนที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีและสำเร็จการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรีมีส่วนร่วมในการพัฒนาการเกษตรเพิ่มมากขึ้น
- ควรส่งเสริมให้ประชาชนที่มีอาชีพลูกจ้างเอกชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาการเกษตรเพิ่มมากขึ้น
- ควรส่งเสริมให้ประชาชนที่มีรายได้ 15,001 – 20,000 บาทต่อเดือน และ 20,001 บาทขึ้นไปต่อเดือน มีส่วนร่วมในการพัฒนาการเกษตรเพิ่มมากขึ้น

การวิเคราะห์ลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาด้านการเกษตร

- ควรส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการคิดกำหนดทางเลือกเพิ่มมากขึ้น
- ควรส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการคิดกำหนดพื้นที่เป้าหมายเพิ่มมากขึ้น
- ควรส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจประชาสัมพันธ်กำหนดทางเลือกเพิ่มมากขึ้น
- ควรส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจวางแผนการดำเนินงานเพิ่มมากขึ้น
- ควรส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์เพิ่มมากขึ้น
- ควรส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเป็นวิทยากรเพิ่มมากขึ้น
- ควรส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบความถูกต้องเพิ่มมากขึ้น
- ควรส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการรายงานผลการดำเนินงานเพิ่มมากขึ้น
- ควรส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับประโยชน์ด้านคุณภาพเพิ่มมากขึ้น
- ควรส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับประโยชน์ด้านสังคมเพิ่มมากขึ้น

3.2 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาผลการดำเนินกิจกรรมก่อนและหลังการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการเกษตรของสำนักงานเกษตรอำเภอ
2. ควรศึกษาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานในแต่ละกิจกรรม/โครงการของสำนักงานเกษตรอำเภอ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- จักรพันธ์ ศักดิ์สิทธิ์านุกภาพ .(2552). การมีส่วนร่วมในการพัฒนาเทศบาลของคณะกรรมการชุมชน
ในเทศบาล ต.แม่จะจาน อ.เวียงป่าเป้า จ.เชียงราย. รายงานการศึกษาอิสระ
ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น,
มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง .(2526). การระดมประชาชนเพื่อพัฒนาชนบท. วารสารเศรษฐศาสตร์
ปริทัศน์, 6 (1), 53-68.
- ฉอาน วุฒติกรรมรักษา .(2526). ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วม
ของประชาชนในโครงการสร้างงานในชนบท กรณีศึกษาเฉพาะ โครงการที่ได้รับ
รางวัลดีเด่นของตำบลทุ่งพะยอม อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญา
สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์
คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ชัยนาถ อุ้นแก้ว .(2550). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการศึกษาขององค์การบริหาร
ส่วนตำบลทุ่งสะโตก. รายงานการศึกษาอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต,
วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ฐิตา จิตรตั้งตรง .(2550). การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนต่อการจัดทำแผนสามปี
(2549-2551) เทศบาลเมืองจันทบุรี. รายงานการศึกษาอิสระ
ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น,
มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ดิน ปรัชญพฤทธิ์. (2532). เอกสารประกอบการสอนชุดวิชาพฤติกรรมมนุษย์ในองค์การ.
กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ทวีทอง หงส์วิวัฒน์ .(2527). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. นครปฐม : ศูนย์ศึกษา
นโยบายสาธารณสุข มหาวิทยาลัยมหิดล.
- นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ .(2527). กลวิธีแนวทางวิธีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน
ในงานพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ: ศักดิ์โสภณาการพิมพ์.
- ประกาศสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี .(2554). แผนบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.2555-2558.
ลงวันที่ 21 กันยายน 2554.

- ปรีดา เจษฎารางกุล .(2550). การมีส่วนร่วมของกรรมการชุมชนในการพัฒนาชุมชนในเขตเทศบาลเมืองคูคต อ.ลำลูกกา จ.ปทุมธานี. การศึกษาอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ปรัชญา เวสารัชช์ .(2528). การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมเพื่อพัฒนาชุมชน : รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ: สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พระราชกฤษฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.2546. (2546). ราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่มที่ 120 ตอนที่ 100ก , 9 ตุลาคม 2546.
- พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ.2545. (2545). ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 119 ตอนที่ 99ก , 2 ตุลาคม 2545.
- พัฒน์ บุญรัตน์พันธ์ .(2517). การสร้างพลังชุมชนโดยขบวนการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- เพ็ญศรี จ้อยนุแสง .(2550). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ภูมิศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลโคกกลาง อ.ประทาย จ.นครราชสีมา. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ไพรัตน์ เจริญรินทร์ .(2526). นโยบายและแนวทางการปฏิบัติโครงการสร้างงานในชนบท. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี.
- _____. (2527). นโยบายและกลวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนในยุทธศาสตร์การพัฒนาปัจจุบันของประเทศไทยในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพฯ: ศักดิ์โสภารพิมพ์.
- ภูมิศักดิ์ พิงดาแสง .(2553). บทบาทของประชาชนในการป้องกันอาชญากรรมศึกษาในเขตต.นากลาง อ.นากลาง จ.หนองบัวลำภู.รายงานการศึกษาอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ภักจिरา ปกป้อง .(2546). การประเมินผลการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนศึกษาเฉพาะกรณี: องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอคำเขื่อนแก้ว. ค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (นโยบายสาธารณะ). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- ยุพาพร รูปงาม .(2545). การมีส่วนร่วมของข้าราชการสำนักงานประมาณ ในการปฏิรูประบบราชการ. ภาคนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ยุพิน ระพิพันธ์ .(2544). ความรู้ทัศนคติและการจัดการที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการจำแนกประเภทมูลฝอยที่ใช้ในชีวิตประจำวันก่อนทิ้งในเขตเทศบาลเมืองพนัสนิคม อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี .วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมสงเคราะห์ คณะสังคมสงเคราะห์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ระรวย เขาวนัเสฏฐกุล .(2547). การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารเทศบาล กรณีศึกษาเทศบาลในจังหวัดตรัง: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 .(2550). ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 124 ตอนที่ 47ก หน้า 1 , 24 สิงหาคม 2550.
- วัลลภ ลำพวย .(2547). เทคนิควิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ศรุตดี บิลังโหลด .(2545). การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารการปกครองท้องถิ่นรูปแบบเทศบาล กรณีศึกษาเทศบาลในจังหวัดสตูล: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สถานีตำรวจภูธรเมืองขอนแก่น. จำนวนประชากรและพื้นที่. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: www.khonkaen.police.station. (วันที่ค้นข้อมูล: 30 กันยายน 2555)
- สนั่น วงศ์พิ้วพันธ์ .(2529). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาเทศบาล. วารสารข้าราชการ, 31(4), 23-30.
- สุพัตรา สุภาพ .(2527). ปัญหาสังคม. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- สุภาวดี ปานชุม .(2546). การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารการปกครองท้องถิ่นรูปแบบเทศบาล ศึกษากรณีเทศบาลตำบลคองหงส์ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา. สารนิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการไทย. แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการไทย (พ.ศ.2551-2555).
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ .(2555). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559). กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี..

- สมหมาย เลิศนา .(2544). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน กรณีศึกษาป่าชุมชน
โคกขามป้อม ต.แคนเหนือ อ.บ้านไผ่ จ.ขอนแก่น. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร
มหาบัณฑิต, สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สันต์ คาวิรัตน์ .(2550). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบองค์การ
บริหารส่วนตำบลบางเมือง อำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ.
วิทยาลัยการปกครอง มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุรศักดิ์ พรหมศิริพัฒน์ .(2550). การมีส่วนร่วมของประชาชนกับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น
ในการพัฒนาชุมชนของเทศบาลตำบลท่ามะกา อ.ท่ามะกา จ.กาญจนบุรี. รายงาน
การศึกษาอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการปกครอง
ท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุภางค์ จันทวานิช .(2542). การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ ดำเนินโครงการ
ตำราพื้นฐานคณะรัฐศาสตร์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อकिन ระพีพัฒน์ .(2540). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาในสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทย.
กรุงเทพฯ: ศักดิ์โสภการพิมพ์.
- องค์ พัฒนจักร .(2535). การมีส่วนร่วมของสตรีในการพัฒนาทรัพยากรป่าไม้ :
กรณีศึกษาบ้านห้วยม่วงจังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต,
มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อาทิตย์ วงมุสิก .(2544). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองและการบริหารของ
ประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล กิ่งอำเภอมะนัง จังหวัดสตูล .สารนิพนธ์
ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- อับดุลลาฮิง คอเต๊ะ .(2546). ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาโรงเรียนบ้าน
บันนังคมา สำนักงานการประถมศึกษา อำเภอกาบัง จ.ยะลา.งานวิจัยการศึกษา
มหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- อรัญญา นามวงศ์ .(2550). กลยุทธ์การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนต่อการดำเนินงาน
ของเทศบาลตำบลนาม่วง อำเภอเดชอุดม จังหวัดอุบลราชธานี. การศึกษาอิสระ
ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น
มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

เอกวิทย์ ชาวสวน .(2550). การมีส่วนร่วมของประชาคมในการวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วน
ตำบลพลับพลาไชย อำเภอกู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี. วิทยาลัยการปกครอง,
มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ

1. นายฉลอง โพธิสารัตน์ เกษตรอำเภอห้วยเม็ก
อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์
2. นางสาวสุรีพร ภูห้องเพชร ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองหิน
อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์
3. นางสาวแก้วตา บุญธรรม นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ
สำนักงานเกษตรอำเภอท่าคันโท จังหวัดกาฬสินธุ์

ภาคผนวก ข
แบบสอบถาม

แบบสอบถาม

เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการเกษตรของสำนักงานเกษตรอำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

เก็บข้อมูล วันที่..... เดือน.....พ.ศ.2557

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....นามสกุล.....

บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....

คำชี้แจง : แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน

ส่วนที่ 1 ปัจจัยบุคคลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 ลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการเกษตร

ผู้วิจัย ใคร่ขอความอนุเคราะห์ให้ท่านตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริง หรือตามความเห็นอันเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัยครั้งนี้ และขอขอบคุณเป็นอย่างสูง ที่ท่านเสียสละเวลาอันมีค่าตอบแบบสัมภาษณ์

ส่วนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์

โปรดใส่เครื่องหมาย / ลงในวงเล็บ (.....) หรือข้อความที่ท่านเห็นว่าถูกต้องที่สุด

1. เพศ 1(.....) หญิง 2 (.....) ชาย
2. อายุ
 - 1 (.....) ไม่เกิน 40 ปี 2 (.....) 41 – 50 ปี
 - 3 (.....) 51 – 60 ปี 4 (.....) 60 ปี ขึ้นไป
3. ระดับการศึกษา
 - 1 (.....) ประถมศึกษา 2 (.....) มัธยมศึกษาตอนต้น
 - 3 (.....) มัธยมศึกษาตอนปลาย 4 (.....) ประกาศนียบัตรวิชาชีพ หรือ อนุปริญญา
 - 5 (.....) ปริญญาตรี 6 (.....) สูงกว่าปริญญาตรี
4. อาชีพ
 - 1 (.....) เกษตรกร 2 (.....) รับราชการ รัฐวิสาหกิจ
 - 3 (.....) ลูกจ้างเอกชน 4 (.....) อื่น ๆ (โปรดระบุ.....)
5. รายได้/เดือน
 - 1 (.....) ไม่เกิน 5,000 2 (.....) 5,001-10,000
 - 3 (.....) 10,001-15,000 4 (.....) 15,001-20,000 5 (.....) 20,001 ขึ้นไป

ส่วนที่ 2 ลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการเกษตร (ทำเครื่องหมาย / ลงในช่องว่าง)

ลักษณะการมีส่วนร่วม	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
2.1 การมีส่วนร่วมคิด					
-มีส่วนร่วมในการคิดประชาสัมพันธ้กําหนดทางเลือก					
-มีส่วนร่วมในการคิดกําหนดทางเลือก					
-มีส่วนร่วมในการคิดกําหนดพื้นที่เป้าหมาย					
-มีส่วนร่วมในการคิดวางแผนการดำเนินงาน					
-มีส่วนร่วมในการคิดการดำเนินงาน					
2.2 การมีส่วนร่วมตัดสินใจ					
-มีส่วนร่วมในการตัดสินใจประชาสัมพันธ้กําหนดทางเลือก					
-มีส่วนร่วมในการตัดสินใจกําหนดทางเลือก					
-มีส่วนร่วมในการตัดสินใจกําหนดพื้นที่เป้าหมาย					
-มีส่วนร่วมในการตัดสินใจวางแผนการดำเนินงาน					
-มีส่วนร่วมในการตัดสินใจดำเนินงาน					
2.3 การมีส่วนร่วมดำเนินการ					
-มีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ้โครงการ					
-มีส่วนร่วมในการเข้าร่วมโครงการ					
-มีส่วนร่วมในการเป็นวิทยากร					
-มีส่วนร่วมในการเป็นผู้ประสานงาน					
-มีส่วนร่วมในการขอความร่วมมือจากประชาชน					
2.4 การมีส่วนร่วมติดตามตรวจสอบ					
-มีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ้ตรวจสอบความถูกต้อง					
-มีส่วนร่วมในการตรวจสอบความถูกต้อง					
-มีส่วนร่วมในการวางแผนติดตามการดำเนินงาน					
-มีส่วนร่วมในการติดตามผลการดำเนินงาน					
-มีส่วนร่วมในการรายงานผลการดำเนินงาน					
2.5 การมีส่วนร่วมรับประโยชน์					
-การมีส่วนร่วมรับประโยชน์ด้านความต้องการพื้นฐาน					
-การมีส่วนร่วมรับประโยชน์ด้านคุณภาพชีวิต					
-การมีส่วนร่วมรับประโยชน์ด้านความพึงพอใจ					
-การมีส่วนร่วมรับประโยชน์ด้านผลประโยชน์ส่วนบุคคล					
-การมีส่วนร่วมรับประโยชน์ด้านสังคม					

ขอบคุณอย่างยิ่งที่กรุณาให้ข้อมูล

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ	นายอดิศักดิ์ เทพาศิริ
วัน เดือน ปีเกิด	17 มิถุนายน 2526
สถานที่เกิด	อำเภอหนองกุ้งศรี จังหวัดกาฬสินธุ์
ประวัติการศึกษา	ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต (วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทางไม้) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พ.ศ.2549 ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต (รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยรามคำแหง พ.ศ.2552
สถานที่ทำงาน	สำนักงานเกษตรอำเภอห้วยเม็ก จังหวัดกาฬสินธุ์ จังหวัดร้อยเอ็ด
ตำแหน่ง	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ

